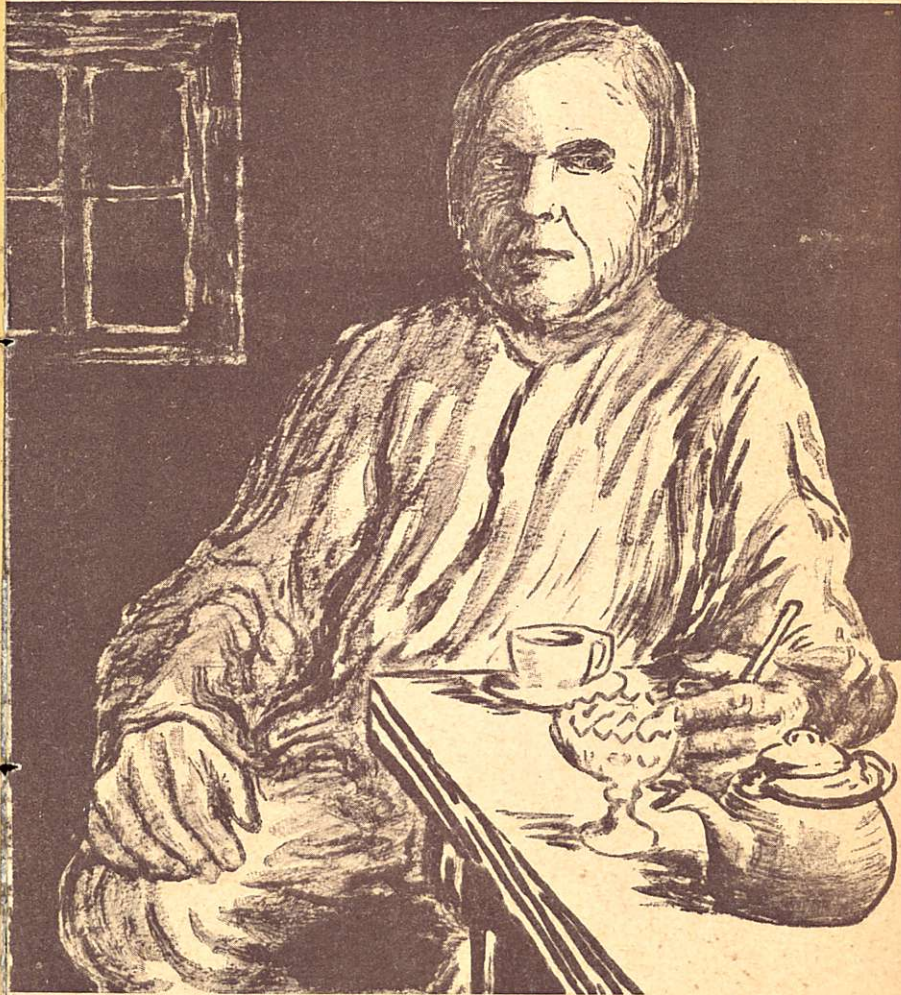

ANASKI

KAUPPIS-HEIKKI *

WERNER SÖDERSTRÖM & PORVOO

OMA KIRJASTO N:o 53.

ANASKI

ANASKI

KAUPPIS-HEIKKI

ANASKI

PORVOOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
1911

KALPINS-HEIKKI

ANASKI

PORVOSSA WERNER SÖDERSTRÖM
OSAKEYHTIÖN KIRJAPAINOSSA 1911

PORVOSSA
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖN
1911

Elinkeinot.

Hänen varsinaiset elinkeinonsa olivat onkiminen, kortista ennustaminen ja viulun soitto. Tämä viimeksi mainittu enemmän hovin kuin hyödyn vuoksi. Omissa puheissaan hän antoi ymmärtää edullisimmaksi elinkeinokseen huoltomien tavaran tallentamisen, ja joskus huomasi muutkin olevan siinä puheessa perää, vaikka ei niin suuressa määrässä kuin hän itse uskotteli.

Anaski oli ulkonäöltään jylseäkasvoinen, pienet silmät syvällä kulmien varjossa. Ei sattunut koskaan, ettei hän olisi jaksanut hillitä itseänsä. Jos hänen kertomustensa kuuntelijat nauroivat katketakseen, istui Anaski aivan tyynenä, juuri kuin kertoisi kaikkein totisinta asiata maailmassa. Ja koska hänen elämässään ja varsinkin kertomuksissaan löytyi joitain huvittavia paikkoja, paneti tähän näytteeksi muutamia.

Mökkiläisenä ja herrain ruokkijana.

Oli juuri jänisten ammunta-aika. Veneellinen herroja kulki pyssyin ja koirain kanssa saaresta saareen, joissa aina syntyi tulimainen möyhäkkä, kun koirat haukkuivat ja jahtitorvet toittelivat. Anaski oli aamupäivän onkinut muuttaman salmen suulla ja meni puolen päivän tienoissa lähi mökkiin, jossa paisteli ahvenensa, söi niistä osan ja rupesi sitten ruokalevolle. Mökin joukot olivat ruishalmettaan leikkaamassa, Anaski sai köllehtiä yksinään. Viimein tuli herroillekin nälkä ja he laskivat veneensä mökin rantaan ja joku tuli kyselemään ruokaa. Hän ajoi Anaskin ylös ja kysyi oliko hän talon miehiä.

— Ei tässä ole mitakaan näkynyt, vastasi Anaski kuonistellen itseänsä pöydän päässä.

— Saisikohan rahalla ruokaa? kysyi herra.

— Saaneehan näin kesällä ruokaa.

Anaski meni enempää puhumatta ulos ja toi tuohisen, jossa oli leipäkannikka ja pari pais-tettua ahventa.

— Mistä kaukaa herrat ovat? kysyi hän takaisin tultuaan.

Vieras katseli jo epäillen tätä ruuan laittajata ja vastasi:

— Tuolta ollaan Helsingistä.

— Vai niin kaukaa. — Siinä sitä olisi ruokaa aluksi.

Hän laski tuohisen pöydälle.

Myhähdellen lähestyi vieras herra tätä aimo ateriat ja tehtyään ensin pienen tarkastuksen ruokalajien puhtaudesta, näpisti murun ahvenen selkää, jonka pisti suuhunsa. Hän ei varmaan ollut syömärin sukua, koska herkesi tämän yhden suupalan perästä pois ja kysyi, mitä ruoka maksaa.

— Jo tuon lienette päässyt tietämään mitä ruoka-ateria tavallisesti maksaa, kun olette Helsingistä asti tänne tulleet, sanoi Anaski vakavasti.

Herra otti kukkarostaan 25 penniä ja kysyi riittääkö se.

— Jopa hyvinkin, sanoi Anaski. Ja koska maksatte näin runsaasti, niin minä tuon viime palaksi voitakin.

Kuultuaan saavansa näin herkulliset jälkiruuat, pääsi herralta röhänauru ja hän kiirehti tovereilleen kertomaan, että täältä löytyi kumma ukko. He tulivat miehissä tupaan, ei ruokaa tahtomaan, vaan puhuttelemaan tätä omituista vieraan ruokkijata.

— Missä tästä ovat muut joukot? kysyi äskeinen herra.

— Tuonne laitoin ruishalmeelle leikkaa-

maan ja jäin itse tähän kotimieheksi, kertoi Anaski.

— Hyvästikö tässä mökissä elää? Riittääkö leipä ostamatta?

— Omilla tässä on näinä viime vuosina mentynä uutiseen, kun on sen isäntätalon isännän silmät olleet kipeänä, vaan tässä jälki-vuosina, kun oli tervesilmäisenä, niin silloinpa täytyi uutisen rinnassa hankkia.

— Sepä omituista, kummastelivat vieraat. Millä tavalla isäntänne silmät ovat olleet teille leivän jatkoksi?

— Se asia selviää, kun minä selitän, sanoi Anaski vakavasti. Mökkiläisen on maksettava isännälleen kolmas osa eloista, niin silloin jälki-vuosina täytyi nostaa kappu kuin kappu. Vaan näinä vuosina, kun jaetaan riihisäkeistä isännälle ja meille, niin minä nostan sen kolmannen ker-ran kappu pohjapuolella ja sanon että isännälle pitää antaa kukkura kappu. Mitä se vähän-näköinen siitä ymmärtää, on vain hyvillään, kun on niin hyvä mökkiläinen, että antaa kukkura kappuja.

— No onko se niin vähännäköinen, ettei huomaa säkistään, kuinka paljon suurempi teille tuli?

— Miksikä se ei huomaisi, vaan siinäkö minä seisotan säkkiäni sen tarkastettavana. Poika vaihtaa säkkiä joka toisen kappu perästä ja kantaa jälestä aittaan.

— Hyvä on poikakin vaarilla.

— Pitää sen toki suuhunsa päin katsoa pienuudesta pitäen.

— Vaan eikö isäntänne pääse tietämään, miten hänelle mitataan, kun kerrotte muille?

— No niitäpähän se osanee tulla Helsingistä asti kyselemään, enkä minä muille kerrokaan.

— Se tuo mahtaa olla. Mitenkäs paljon tässä lehmiä elätetään?

— Ei tässä omilla heinillä elätä kuin kaksi sarvikasta, vaan kun on heinäntekoaikana yöllä liikkeessä, niin sillä lailla viepi kolmekin.

— Miksikä yöllä?

— No hitto. Hyväpä se lienee toisen niitylle päivällä mennä, vaan kun yöllä soutaa veneineen isäntätalon niityn rantaan ja nostelee rukosen sieltä, toisen täältä veneeseensä, niin siitä ei tiedä mitään, eikä se suureen kokoon tee suurta lovea.

— Onpa mainio mökkiläinen isännällä, kiittelivät vieraat naurahdellen.

— Läheinen tässä olen itseäni kehumaan, sen vaan sanon, että jos muutkin mökkiläiset olisivat virkeämpiä hämärän aikoina, niin eivät tarvitsisi talvikausia könytä pussin ja kelkan kanssa milloin jyviä, milloin heiniä rukoilemassa.

— Niitä pitäisi neuvoa.

— Ei tuhmista tule viisaampia neuvomallakaan.

Muutamats metsästäjät alkoivat jo kiirehtiä toisen ruokapaikan etsintään, taikka jatkamaan jahtia.

— Mikäs siihen on syynä, kun näillä saarilla on niin vähän jäniksiä? arveli vielä joku ennen lähtöä. Koirat kyllä ajavat, vaan ei niitä saa ampua kuin silloin tällöin.

— On täällä jäniksiä, sanoi Anaski, vaan eiväthän ne toki ole niin hulluja, että juoksisivat nähtävään vaaraan. Ne menevät rantamille kiven koloihin piiloon. Kunhan menette pois, lähden tästä minä tempomaan niitä sorkista ja napsin päitä kiviin, niin että auringon laskun aikoina on jäniksiä yksi veneellinen. Mennäkin kesänä minä kävin näin herrain käynnin perästä tappamassa niin paljon, että talvella oli kokonainen hevoskuorma jänisnahkoja kaupunkiin vietäväksi.

— No sillä lailla sitä pitää liikkua! ihastelivat herrat. Kyllä nyt ansaitsee antaa vaarille hyvät ryypyt.

Joku herroista otti metsästyslaukustaan pulлон ja nyt sai Anaski vanhaan suuhunsa pari kulausta parasta punssia. Sitten he erosivat.

Povarina.

Huomenna muuttui Anaski onkimaan toisille rannoille. Ahvenet olivat nyt syksykesällä paljo niuhempia syömään, niitä täytyi houkuttella ja etsiä mistä nälkäisimpiä löytyisi. Keskipäivällä laski Anaski veneensä lähitalon rantaan ja meni pyytämään leipäkannikkansa lisäksi piimää ryypätäkseen. Talossa ei ollut kuin tytär kotona leipiä paistamassa, muut joukot olivat ulkotöissä. Anaski sai tytöltä piimää ja syöskenteli nyt entiset leipävaransa loppuun. Hän oli jo veneelleen menossa, kun tyttö sai uunista leivät pois ja kannettuaan ne porstuaan jäähtymään, muisti että povauttaakinhan sitä pitäisi. Hän luki vielä leivät ja meni sitten kutsumaan Anaskia takaisin, povaamaan.

— Tosia vai valeitako sitä povataan? kysyi Anaski heti työnsä alussa.

— Tosia toki, mitäs niistä valheista, määräsi tyttö.

— No, povataanpa sitten tosia.

Anaski saattoi sovittaa ennustuksensa, miten kukin tahtoi. Kömpelöillä käsillään ei hän

viitsinyt moneen kertaan korttiansa sotkea, ilman-kin olivat kovin kuluneet ja mustat, levitti vain nelikulmaan ja toksitteli sitten sormellaan kortilta kortille, poikittain ja nurkittain, ja siitä ne muka merkit löytyivät.

— Niinpä niin, alotti hän. Saunaan näyt syntyneen ja itku on ollut ensimmäisenä työnäsi. Nyt aikaisena on ollut aikomuksesi lähteä karkokouluun, vaan muut ovat sen estäneet.

— Mistä Anaski on sen kuullut? kysyi tyttö.

— En minä tarvitse kuulla mistään, onhan tässä selvät merkit . . . Niin, ja nyt taitaa olla mielessäsi sellainen toinen koulu. Tämä valko-verinen nuori mies katsella maurottaa kuin kissa hiiren perään. Eikä se taitaisi mikään pahasopuinen mies ollakaan, »herttasia» lehtiä on tässä ympärillä. Mutta ei se ole ainoa paras. Tästä jos hypätään pieni polveke, niin täältä löytyy vielä pulskempi poika. Näyttäisi niinkuin se olisi jokin mestarismies, joko nikkari, taikka jotain muuta vähäistä virkaa harjoittava, ehkä malmin nostaja.

— Eipä ne virat paljoa janota, sanoi tyttö.

— No jos ei janota, niin hypätään toinen mutka ja jos ei sekään ole hyvä, niin otetaan vielä kolmas ja tullaan kotiin takaisin. Ota sitten itsellesi kaksi kaunista nimeä: vanha ja pii-ka, niin ei elämätä sen parempaa.

— Ettäkö vanhaksi piiaksi?

— Ei pakosta, johan minä sanoin, vaan jos näillä toisilla teillä pelkääät leivän loppuvan, niin tällä kotoisella tiellä näkyy olevan leipää niin kauan kuin hampaitakin, ja jos pitkään elät, niin puuroa viimeiseltä. Ikäsi loppuun pääset onnellisesti jos vaan ei mitään onnettomuuksia tapahdu. Isäsi kotia näkyy joku pienempi vahinko kohtaavan. Näyttää kuin ruokatavarata katoaisi, eli on jo kadonnut. Ruuniveristä, vanhan puoleista miestä arvelevat siihen syylliseksi.

Anaski katsoi vielä viimeiseksi kolmen lehden nostoilla onnen pääpykälöitä ja silloin se oli teko tehtynä. Poislähtönsä varusti hän siksi ajaksi, ettei tyttö ollut porstuassa, kun hän siitä läpi kulki. Tyttö rupesi kohta kantamaan leipiänsä aittaan ja huomasi, että yksi leivistä oli kadonnut. Hän katseli, mutta eihän sitä mistään löytynyt, Anaskin ennustaminen oli käynyt toteen. Mutta hänelläpä olikin nyt kokonainen lämmin leipä veneensä kokassa, ei tarvinnut iltasesta olla huolissaan.

Viimein tyttökin arvasi, että ruuniverinen mies sen leivän otti mennessään, vaan ottakoon.

Jauhopuuhassa.

Viimeisiä kertoja oli Anaski sinä kesänä uskottelemassa ahvenien ruokahalua, kun muutamana iltana suuri jauhovene tulla jöllötti etelästä päin. Purjeen avulla sitä kaksi miestä kuljetti eräälle maakauppiaalle. Illan hämärässä ankkuroivat miehet veneensä vähän ulommaksi maasta ja menivät taloon yöksi.

Anaskipa ei joutanut sinä iltana nukkumaan. Hän hiipi yön tultua veneeseensä jajauhohotjan luokse, hiilasi ankkurin ylös pohjasta ja alkoi mennä lekutella myötätuulen mukana. Pitkän matkaa hän jo ennätti kulkea, kun vene tarttui kiinni kiviseen luotoon. Anaski koetti sauvomella saada venettä irti luodosta, mutta tuuli sen aina uudestaan lykkäsi kiinni toiseen paikkaan, sillä luoto oli pitkä. Viimein laskeutui pohjasta jaloin työntämään, mutta mitkään keinot eivät auttaneet. Kärsivällisesti teki Anaski työtä aamuhämärään asti, jolloin varsinaiset kulettajat tulivat kiireesti irtipäässyttä venettään katsomaan.

— Mitä sinä ukko vuohkaat meidän veneen kanssa? sanoivat miehet vihaisesti Anaskille.

— Mitä? tarristautui Anaski puolestaan vihaiseksi miehille. Kaikellaisia tallukoita lähete-täänkin jauholastia kulettamaan, kun panevat niin löyhästi kiinni, että pääsee irti. Jos en minä olisi sattunut tähän tulemaan ja suurella vaivalla pidellyt ulompana kivistä, niin kappaleina olisi koko veneenne ja jauhot järven hyvinä.

Miehet muuttuivat Anaskille kiitollisiksi, antoivatpa vielä markan siitä hyvästä, kun on heidän venettään varjellut.

Järvessä polskuroimisen perästä tuli Anas-kille kiire lähteä etsimään lämmintä uunin pääl-lystä. Rantalassa olivat parhaiksi nousseet yö-uneltaan, kun hän tallusteli tupaan märkine housuineen.

— Nuotallakos Anaski on ollut? kysyi isäntä.

— Enpähän niin nuotallakaan, jupisi Anas-ki kiivetessään uunille. Jauhoja olisin saalis-tanut tämän kylän köyhille pitkän talven varaksi, vaan eihän tuosta yksinään tullut mitään.

— Mitenkä sinä jauhoja puuhasit?

Anaski kertoi yönsä vieton alusta lop-puun aivan rehellisesti kuin tavallisen asian ja harmissaan jatkoi:

— Kyllä ne taas tämänkin kylän kasakka-ukot talven tultua kävelevät pussin kanssa talos-ta taloon jauhokopran perässä, vaan ei ne ole

silloin ottamassa, kun saisi ilman rukoilematta, ei niin paljon että avuksi tulisivat.

— Mistäpä ne ovat sen tietäneet, ja jos olisivat tietäneetkin, niin eipä semmoiseen toimeen suu syyhy, siitä ei päättä silitetä.

— Mikä siitä tulee? vastusti Anaski. Ei tuosta ole seurannut tämän enempää, vaikka huolettomain tavaran korjuulla olen elänyt suurimman osan ikääni.

— Minkä hyödyn siitä nytkin sait, muuta kuin että housusi ovat märkänä, nauroi isäntä.

— Harvoin minä aivan hyödytöntä työtä olen tehnyt, eikä tämäkään yritys mennyt aivan mitättömiin. Tuossa on markka, joka on tämän yön tienestiä.

Samassa heläytti hän rahan uunin hyllylle.

— No mitenkä veneellinen jauhoja muuttui markaksi?

— Täytyy ottaa häntäkin, kun ei koko härkää saa käsissään pysymään . . . Sain tämän markan siitä hyvästä, kun en vienyt sitä venettä sen etemmäksi kuin tuonne luotoon asti.

— Mihinkäs oli aikomus viedä?

— Tuonne toiselle rannalle, jossa on hakattu kaski.

— Entä siitä?

— Sinne kaskeen puitten ja risujen alle olisin kantanut joka säkin, niin jopa olisi kel-

vannut köyhään talveaan viettää. Nyt ne jäivät kupprien pohjia nuoleksimaan, vaan en minäkään heitä säälittele, mitäs eivät tulleet avuksi.

— Taisi olla viisainta, etteivät tulleet, ja se se olisi ollut viimeinen paha teko Anaskillekin. Sen tekosen tehtyä olisivat vieneet »vanhaan taloon» povariksi, puheli isäntä.

— Jopa täältä olisi joutanutkin, sanoi Anaski köllähtäen kiukaalle lepäämään yötyön perästä. Ahvenetkin ovat herenneet ottamasta onkea ja milläpä enään povanneekaan, sietäisi saada uudet kortit.

Perunoilla eläminen.

Onkima-ajan loputtua loittoni Anaski rantamailta vähän ulommaksi. Siellä harvemmin käydyillä seuduilla oli tulopuoli runsaampaa. Tuon tuostakin sieltä pyörähti tyttäriltä kymmenpenninen, kun niille osasi hyviä naimaonia ennustella, ja pistivät pä poikasetkin lantin, kun saivat kuulla säveliä Anaskin komopuusta. Vanhempaa väkeä hän huvitteli juttelemalla niille oikein kouraan tuntuvia valeita. Anaski otti edeltäpäin aina tarkan selon siitä, mikä missäkin kelpaa ja asettui aina sen mukaan.

Vähän syrjässä muista taloista oli Rautiaisen mökki. Sinne meni Anaski ja ilmoitti mökin miehelle kahden kesken, että häneltä saisi perunoita, eivätkä maksaisi sen enempää, kuin että elättäisi häntä jonkun aikaa. Mökin mies oli tuumaan taipuvainen, vaikka tiesi hyvin ettei Anaskilla ollut omistaan niinkään monta perunaa, kuin varpaita jaloissaan.

Jo ensimmäisenä yönä tulla pötkähti kannannainen perunasäkki mökin kotaan. Päivät makaili Anaski uunilla, eikä ollut huolta syömi-

sestä, sillä ruoka tuli talosta. Perunoita keitettiin kolmasti päivässä, niitä kun oli niin runsaasti, sillä Anaski kävi joka yö kantamassa uusia.

— Saatte niitä syöttää eläimilläkin, kehoitti hän, kun ei säkki tahtonut aina iltasella joutua tyhjäksi.

Nyt lyötiin muuripata täyteen kiehumaan, survottiin ja annettiin kaikille eläimille. Sitä tekoa kesti useita viikkoja. Niin ihmiset kuin eläimetkin tulivat jaksavaan perunakuntoon. Anaski itsekin lihoi helpoilla töillä kuin eläkemies ainakin.

Viimein kylmenivät ilmat ja alkoi vihmoa lunta.

— Taitaa olla terveellistä, että minä muuttan majaa, sanoi Anaski, ja mökin joukot arvelivat samaa.

Hän siirtyi kesäisille laitumilleen, povailten ja komopuuta kitkutellen nuoren väen syysiltojen ratoksi ja oman suun hoitamiseksi. Tulipa muutamain päiväin perästä joku tuolta Anaskin kyläilyseuduilta ja kertoi että siellä on perunan varkaita liikkunut.

— Mistä ne ovat varastaneet? kyseli Anaski.

— Ei tuolla muut sano huomanneensa varkaan jälkiä, kertoi vieras, vaan Rautiaiselta kuuluvat syöneen pellon aidan takaa kuopan aivan tyhjäksi.

— Lieneekö noita hyvin kaukaiset syöneet, sanoi Anaski.

— Ehkä tämä Anaski tietääkin niistä jotain, tämähän liikkui sielläpäin, arvelivat muut.

— Miksikä minä en tietäisi, myönti Anaski. Kun menet sinne päin, niin sano Rautiaiselle, ettei hätäile mitään niistä perunoistaan, itsehän se ne söi, minä vain kannoin valmiiksi.

— Semmoistako se olikin! rupesivat toiset nauramaan. No löytää se tuo Anaski elatuskeinonsa ja elättäjänsä.

— Mitäs hän rupesi niin mielellään elättämään, eikä neuvonut missä hänen oma perunakuoppansa on. Tottahan minä otin missä lähinnä oli.

— Niin, vaan saisit nyt käydä ereyksesi korjaamassa, nauroivat toiset.

— Mitenkähän se korjautunee, syöty ei palaudu. Enkä minä joudakaan, pitää tästä lähteä järvien jäähän mentyä katsomaan rautatietyötä, että millä tavalla se sujuu, kun kuuluvat sitä parhaallaan tekevän.

Kertomus rautatien työstä, Eliaksena olo ja hautamerkki.

Puoliväliin kului Anaskilta talvi katsellessaan rautatien työtä. Siellä hän oli elänyt hyvänä poikana, vieläpä rikastuikin niin paljon, että oli palatessa uudet kortit ja muutamia lanttia taskussa. Povaaminen tuli uusilla korteilla paljon juhlallisemmaksi ja halukkaille kuulijoille oli verestä tarinata monenmoista, mikä mitäkin miellytti. Ihmeellisintä oli ollut Anaskista järven täyttäminen ja siitä hän muodosti kertomuksen omaan tapaansa.

— Nytpähän ne viimeinkin löysivät sen helvetin, hän kertoi. Minä olen ikäni ajatellut että missä se on ja kun keisari sallii sen olla, ettei kärryytä kiviä täyteen. Nyt ne sen viimeinkin löysivät ja näkyipä saavan kiviä kitaansa, kun satoja miehiä ja hevosia niitä monta kuukautta vetivät. Mutta kyllä olikin pahuus syvä, pitkän ajan perästä aina sorot kohosivat pohjasta, kun kivikuorman kaatoivat. Sen vanhan »tulimaisen kattilan» olivat nostaneet rannalle jäähtymään ja lähtivät sitä sitten viemään Venäjälle, jossa kuu-

luttiin tarvittavan sotaväelle suurempata vellinkeittokattilata, että saisi yksillä tulilla joka miehelle asti. Se olikin semmoinen muuri, ettei sitä akat nosta tulelta pois. Sata hevosta ja yhtä monta miestä pantiin viemään, eikä sittenkään kulkenut kuin tuuma ja tiima. Maantietä kun ajettiin, niin puut nojautuivat maata myöten kymmeniä syliä laajalta, aivan kuin ruohokko veneen kupeella. Sattuipa sitten tuolla Lappeenrannan luona kulkemaan tie lähitse kalliota, johon kattilan laita jysähti niin että lohkesi kyynärän pituinen läikäre irti. Minä olin ajamassa jälkimäistä hevosta ja kun näin lohkiamisen, niin hyppäsin tielle ja mukellutin lohenneen kapaleen turkin povellet piiloon.

— Mitä se Anaski sillä teki? kysyivät kuuntelijat.

— Mitäkö sillä? Niin hyvää vaskea ei meidän aikana ole enää missään. Kun menin myömmään vaskisepälle, niin se luuli kullaksi ja antoi hyvän hinnan. Sitä vaan kadun, kun en samalla tiellä kolhaissut toista suurempata läikärettä, niin eipä olisi hätäpäiviä.

*

Talon emäntä, vanha vakava ihminen, oli kuunnellut Anaskin kertomusta ja kysyi:

— Tottako vai leikkiä ne ovat nuo Anaskin puheet? Tokko sinä milloinkaan luostat Juma-

laan, muuta kuin tuohon varastamiseen ja valehtelemiseen?

— Luotin minä kerran siihenkin, sanoi Anaski vakavasti.

— Milloinka tuo sattui?

— Muutamana syksynä se sattui. Ahvenet eivät ottaneet enää onkea ja minä makailin tuolla Kuikkasaaren kalasaunassa ja lämmittelin sitä. Siellä lämpöisen saunan lauteella ajattelin, että heitän pois nuo entiset pahat tapani ja elen täällä yksinäisyydessä elämäni loppuun asti, kyläpähän herra huolen pitää, kuuluuhan tuo ennen Eliastakin elättäneen sillä lailla, että korppi on kantanut joka aamu leipää ja lihaa. Pian minulta loppuivat entiset eväät ja makailin sitten korvakuulolla, milloinka alkaisi jotain evään tuojaa ilmestyä. Ensimmältä aina nukahdinkin, mutta kun rupeama alkoi venyä kovin pitkäksi, ei tullut enää unikaan ja odottaminen alkoi tuntua ikävältä. Sorsat vain karnuttivat rantasilla ja kuikka parkui selempänä. Viimein jo potkasin ovenkin selälleen, että jos tänne ei osanne tulla, kun on ovi kiinni, ja jos tuolla kuikalla lienee jotain tuomista, ja se vonkuu sisään päästäkseen. Mutta ei siitäkään ollut mitään apua, kuikan omissakin suolissa mahtoi nälkä kurista. Toista vuorokautta minä siinä makailin syömättä, vaan sillä minä sen jo uskoin ja ajattelin että toisilla keinoilla minut on luotuna elämään. Toisen päivän iltana myöhällä soutelin Mäntylän rantaan

ja kävin tuulimyllyltä kähveltämässä jauhosäkin selkääni ja nytpäs erosi taas nälkä.

— Vai semmoista se Anaskin Jumalaan luottaminen olikin, puhui emäntä toisten hullumpien nauraessa. Etkö sinä ajattele koskaan kuolematasi ja hommaa jotain valmistuksia sitäkin varten?

— Jo minulla on sen verran valmistuksia kuin muillakin ja miltei vähän enemmän, sanoi Anaski. Haudankaivajata olen pyytännyt pystyttämään hautani päälle vanhan viuluni pohjan ja eläissäni kirjoitutan siihen sanat että

minä vaivainen mato ja matkamies,
vaeltanut monta vaarallista retkeä
ja odotan ehdon hetkeä.

Mitäpä siihen olisi ollut syrjäisillä sanomista, he kuuntelivat valmista.

Aisamäessä „pelimannina“.

Vaikk'ei Anaski ollut herkkä suuttumaan niin sattui sitäkin toisinaan. Muutamana kesänä olivat hänen kotikylänsä viimeisetkin talot muurauttaneet tupiinsa uloslämpenevät tiili-uunit ja se oli Anaskin mielestä sellainen tyhmyys, että hän suuttui. Hän pisti viulunsa konttiin ja lähti kävelemään syrjäiselle Aisamäen kylälle, jossa oli vielä savu-uunit vallalla. Ihmiset olivat täällä vähempitietoisia ja siksipä ei sopinut ihmetellä, jos häneltä jo ensimmäisessä talossa kysyttiin mitä varten vieras matkustelee.

— Tulin vaan vähäksi aikaa tänne savutupien puolelle, selitti Anaski matkansa tarkoitusta. Siellä rantamailla ovat rikastuneet niin ettei löydy enää savu-tupaa kuin parissa pahassa mökissä. Ne uloslämpenevät tuvat haisevat niin »ulolle», etten minä niissä halua asua.

— On täällä vielä vieraan tarpeeksi savua, sanoi Aisamäen mies. Mutta halu näilläkin olisi päästä siitä erilleen. Köyhyys on vaan vastuksena, kun eivät jaksa ostaa tiilejä ja teettää uloslämpeneviä uuneja.

— Alkää hyvät ihmiset turmelko tupianne niillä uloslämpenevillä uuneilla, varoitti Anaski. Ei niissä ole oman maan hajua, eikä niissä säily ihmisetkään terveinä. Savu se pitää hengittimet ja ulkopuolisenkin ruumiin karaistuna, ettei tule keuhkotaudit eikä muut kolotukset. Ihmisen mielikin säilyy niissä rauhallisena, mut anna olla kun asuvat muutamia kuukausia savuttomassa tuvassa, niin tuskin kärsitään karpäsen puremista. Tuollakin Tervarannan Tahvolassa elivät veljekset sovinnossa ja yhtenä talona niin kauan kuin asuivat savutuvassa, mutta tuskin sopivat vuottakaan asumaan yhdessä uloslämpenevän uunin aikana . . . Niin se asia on . . . Eikö täälläkään ole sitä huomattu?

— En minä ole ennen kuullut savulla olevan niin hyviä lahjoja, sanoi Aisamäen mies. Vaimoväki varsinkin vihaa sitä ja valittavat, että näissä savutuvissa vaatteet ja kaikki savustuu ja mustuu.

Anaski jo kiivastui.

— Savustuu ja mustuu. Enkelitköhän tuossa mustuu, jos akat ja akkain vaatteet mustuu . . . Jos minä rupean kertomaan savusta ja mustumisesta, niin se on toista tuohakkata, vaan minä en sittekään valita. Minulla oli ensimmäisen Lienun aikana mökki siellä Tervarannalla ja sitä rakentaessa sattui sillä lailla, että savutorven paikalleen asettaminen jäi tuolle Tuomas Massiselle, kun itselläni oli lahnan pyyntöön lähtö. Mutta

eikös vain tämä tollukka ollutkin asettanut sitä väärin puolin, leveän pään allapäin. Siitä tuli sellainen rakkine, että veti savun sisään päin ja vetipä kaikki Tervarantalaistenkin savut. Oli siinä savua yhden mökin tarpeeksi.

Minulla kasvot olivat jo kevättalvella niin mustat, että pimitivät yhden päreen valon aivan näkymättömiin. Piti aina sytyttää kaksi pärettä ja hyväpä oli jos sittenkin istui syrjin tuleen. Lienu ei mustunut niin pahasti, kun se istui aina huivi silmillä, vaan näkö siltäkin väheni sinä talvena.

Aisamäen mies ihmetteli savun paljoutta ja virkkoi:

— Onhan tuosta ollut vahinkoakin.

— Mitä vahinkoa? kysyi Anaski.

— Kun meni Lienulta näkö.

— Hyötyä siitä oli eikä vahinkoa. Näkevänä se soutaissaan pälyyli pitkin rantamia ja kuka sen tietää, jos olisi alkanut pälyillä muihin miehiinkin. Vaan sen savu-talven perästä se soutu vakavasti kuin kone. Jos jäi maallakin matkustaessa pari syltä jäleemmäksi, niin alkoi rukoilla: älä rakas Ananias jätä, minä eksyn. — Eivät puhuttele savuttomissa tuvissa asuvat akat niin lempeästi miehiään.

— Eipä taida savutuvankaan akan sanat kaikistellen olla kovin lempeitä, huomautti Aisamäen mies.

Anaski ei luopunut väitteestään.

— Siinä on silloin muu »riena» tai on turvitellut enimmäkseen ajat jossain ulon-hajuisessa kamaripöksässä.

*

Tätä keskustelua kuulemaan oli kerääntynyt nuorempaakin väkeä ja nepä olivat sattuneet tarkastelemaan Anaskin konttiakin ja huomanneet siellä näkyvän viulun kaulan. Nuoret siitä heti innostuivat ja rohkein poika tuli vanhempaa väkeä salaa Anaskille tuumimaan, että sopisiko tämän viipyä yötä.

— Olisiko jotain tehtävää? kysyi Anaski.

— Olisi, selitti poika. Laitettaisiin tanssit. Meillä on ollut pitkän aikaa puute viulupelistä.

— Nythän siitä puutteesta päästään, sanoi Anaski. Tähänkö ne tanssit laitettaisiin?

— Ei, kun tuohon naapurimökkiin, selitti poika. Mutta ei puhuta mitään vanhemmalle joukolle. Me nuoret levitellään sanoja toisillemme ja kun vanhat rupeavat nukkumaan, niin pistäytään silloin mökkiin.

— Tehdään vain niin, myönnutti Anaski.

Häntä oli harvemmin pyydetty tällaiseen toimeen, sillä kotikylällä tunnettiin Anaskin soiton soveltuvan enemmän mielen virkistykseksi kuin tanssimusiikiksi. Tiesi sen Anaski itekin, mutta mitäpä hän rupesi näille sydänmaalaisille selvittämään. Jos haluavat verryttellä jäseniään

viulun sävelten mukaan, niin verrytelköt vain nuorena ollessaan.

Hän asettui taloon yöksi ja illan tultua kōlähti kengät jalassa penkille pitkälle.

— Eikö vieras heitä kenkiään . . . kyllä tässä tarkenee, huomautti isäntä.

— En minä heitä ennenkuin aamupuolella yötä, sanoi Anaski. Minua joskus »unikakkiainen» kävelyttelee iltayöstä ulkona ja siellä kylmettyisi jalat.

— Vai on vieraalla sellainen »virma», ihmetteli isäntä. Eiköhän tuolle löytyisi mitään keinoa, jolla saisi pois lähtemään?

— Kyllä minä keinot tiedän, koska olen kymmenistä ajanut pois samanlaisen »virman», sanoi Anaski.

— Miksikä silloin antaa olla itsessään, ihmetteli Aisamäen mies.

— Ei ne muutkaan tohtorit kykene omia tautejaan parantelemaan. Muiden luokse ne menevät. Vaan minä en ole lähtenyt kenenkään luokse, kun tästä on ollut joskus hyötyäkin.

— Hyötyäkö?

— Niin niin, hyötyä. Useita kertoja sattui siinä mökillä ollessani, että olin uneksiessani kantanut milloin jyväsäkin, milloin heinätakan. Ja kun en muistanut itse eikä muutkaan tietäneet mistä ne olin löytänyt, niin ne tulivat syödyksi ja tasaiseen tarpeeseen olivatkin.

— Onpa se merkillinen »unikakkiainen», nauroi isäntä. Jokohan viepi ensi yönäkin säkkiä kantamaan?

— Ei tarvitse talonväen olla peloissaan, rauhoitteli Anaski. Ei se ennenkään näin lumien aikana pannut säkkiä kantamaan.

Isäntä meni rauhallisena nukkumaan ja vähän myöhemmin tallusteli Anaski viulu kainalossa läheistä mökkiä kohden. Talon poika oli odottanut »pelimannin» lähtöä ja opasti nyt huolellisesti ojien ylitse, joita ei lumi ollut ehtinyt vielä tasoittaa. Hän pelkäsi tuon ikävöidyn ilokapineen särkymistä ja tarjoutui sitä kantamaan.

— Kyllä se on varmimmassa suojassa, kun on minun kainalossani, sanoi Anaski. Tämä on kallisarvoinen viulu. Tämän kansi on tehty sadan vuoden vanhasta karsikkokuusesta ja sen tähden tämä soipikin kauniimmasti kuin kuningas Taavetin kantele . . . Kerran kulki täällä keisarin hovipelimanni etsimässä oikeita vanhan kansan viuluja ja kun sai yhdellä sormellaan yhden kerran rampsauttaa tämän minun viuluni yhtä kieltä (tässä ei silloin ollutkaan useampia kieliä) niin väkivetoon olisi työntänyt viisisatasta, vaan ennenhän minä myön itseni, ennenkuin tällaisen viulun. Millä minä sitten aikani kulluttaisin.

Opastaja oli mielissään, kun sai kohta kuulla tällaisen ihmeviulun äänen ja tanssia sen mu-

kaan. Toiselta puolen pyrki huolettamaan, että miten kallispalkkainen näin arvokkaalla viululla soitteleva »pelimanni» mahtanee olla. Mökkiä lähestyessä hän jo varulta kysäsi:

— Paljonko olette ottanut yön soitosta?

— Ei minun ole milloinkaan tarvinnut itse määrätä, vastasi Anaski. Antaisihan ne pelistä ja tanssista hurmaantuneet nuoret viimeisetkin penninsä ja paidankin päältään, vaan enhän minä ole niiltä ottanut kuin kahvikupposen ja jos lisäksi pötkytupakan. Se on sitten eri taksa kun olen soittamassa rikkaille ja herroille.

— Oletteko ollut herroillekin soittamassa?

— Saisit tuon jo arvata kysymättä.

Opastajalle tuli kiire joutua edeltäpäin tupaan. Anaski aavisti, että se menee tekemään valmistuksia hänen tulolleen ja kopisteli kenkensä puhtaaksi lumesta. Mökin emäntä olikin jo kahvipannussaan käsin ja ennen tulleet siirtyivät kunnioittavasti syrjään pöydän päästä, soittajan paikalta. Anaski asettui siihen ja katseli tyytyväisenä tanssisalia, sillä siinä oli sisään savustava uuni ja laipio kiiltomusta. Hän alkoi väännellä viulun tappeja ja rampsautella sormellaan kieliä. Kaikki kuuntelevat korvat pörhöllään. Jopa se on kaunista. Olla vain enemmän.

Mutta Anaski ei ollut kiireinen. Hyväkin kone tarvitsee asettaa kuntoon. Oli etsittävä pihkoitettu harjanpää, johon jousen jouhia teroi-

tettiin. Sitten jo saivat odottajat kuulla eri kielten kurahduksia ja se näytti aivan lihaksia liikauttelevan.

Anaski asetti viulunsa pöydälle. Hän tahtoi saada ennen soittamaan ryhtymistä varmuuden, kelle tuota kahvia keitettiin. Kohta tulikin varmuus. Soittajan suuta sillä suittiin. Olisi annettu vaikka koko pannullinen, mutta Anaski tyytyi neljään kuppiin.

Nyt olivat palkat suussa ja silloin sopi aloittaa. Vielä muutamia jousen juoksutuksia kieleltä toiselle ja sitten alkoi varsinainen »peli». Se muistutti hyvin paljon voitelemattoman ja vanhuuttaan ravistuneen silppukoneen säveliä, kun sitä pakkas-aamuna jossain ladon ylisillä pyöritetään. Erotus oli vain siinä, että Anaskin kone soi kuumassa tuvassa ja paljon epätasaisemmassa tahtilajissa kuin silppukone. Hän ei viitsinyt vanhoja sormiaan hyvin paljon hypitellä koneen kielillä, vaan antoi jousen kahnuttaa ne äänet mitä neljästä kielestä löytyi. Ja kyllä sieltä tuli ääntä aivan lakkaamatta. Anaski olisi sallinut nuorten ryhtyvän toimeen, mutta ne vain istuivat ja tollistelivat toisiinsa. Tämä tahtilaji näytti olevan näille aivan outoa, vaikka sen piti olla vanhan ajan valssia, johon kotikylän pojat tiesivät sanatkin, että »tie uunille, tie uunille, se on valssia, se on valssia». Mutta eihän nämä syrjäisellä kylällä kasvaneet pystyneet yrittämään. Täytyi aloittaa uusi peli, jota kotikylän

nuoret nimittivät »Anaskin jätkäksi», vaan jolle vanhempi väki oli keksinyt jätkyttelysanat: »oikein hupsua, oikein hupsua». Anaski ei näistä nimityksistä pahastunut. Siitä hän pahemminkin pahastui, jos nuoret antoivat mennä pyytämänsä »pelin» hukkaan. Kotikylän nuoret tiesivät tämän ja antoivat jalkojensa jytistä vähääkään taipailematta Anaskin tahtia. Mutta kun nämä aisamäkeläiset nyt viimeinkin lähtivät lattialle, sotkeutuivat he heti kohta ja jäivät seisomaan. Useita kertoja he yrittivät, mutta joka kerta kävi samoin. Jo tuli rohkein pyytämään, että jos hyvä »pelimanni» soittaisi jotain toista, eivät he tätä osua.

— No soitetaan toista, sanoi Anaski.

Hän lisäsi tähän toiseen peliin muutamia tempauksia, joten se kuului: oikein, oikein, oikein hupsua, mutta eihän nämä päässeet sittenkään entistä pitemmälle. Anaski pysyi pitkän aikaa kärsivällisenä ja vaihtoi vielä pari kertaa peliä. Mutta kun ei sittenkään ruvennut sujuumaan, suuttui hän viimeinkin, pisti viulun kainaloonsa ja virkkoi lähtiessään:

— Kumma kun tämän kylän nuoret eivät osaa tanssia. Vaan kun minä soitan tuolla Ter-varannalla, niin siellä menee tupa yhtenä jytynä.

Tämän yrityksen perästä eivät Aisamäen pojat pyytäneet Anaskia »pelimanniksi».

Aamusella oli hän katselemassa kenkiään, kun isäntä tuli tupaan ja alkoi kysellä yön kullusta.

- Onko vieras saanut hyvästi nukkua?
 - Viimeiseen solmuunpa vetelin.
 - Eikö unikakkias kävelyttänytään?
 - Tunnustelen minä noista kengänkannoista, että on se jossain asti kuletellut.
 - Löytyikö tuolta mitään säkkiin?
 - Ei ole mukanakaan sellaista selässä kannettavaa säkkiä. Mutta muistelee tämä suokopula saaneensa jotain kuumaa tänne nahkasäkkiin.
-

Iltapakina.

Anaskilla ei ollut tapana tuppautua toisten keskinäisiä puheita sotkemaan, josta syystä harvemmin nähneet luulivat häntä huonokuuloiseksi. Niinpä hän toista päivää Aisamäessä majaillessaan kuuli keskustelun, josta joku olisi kysynyt kunniansa perään, vaan Anaski sille vain salaisesti nauraa hymähti. Talon miehellä oli näet ulkotöille lähtö ja kun hän tapasi tuvan edessä emäntänsä, sanoi hän sille:

— Ota sinä pois avain ruokahuoneen ovelta. Tuo Anaski saattaa siepata sieltä leivän konttiinsa.

— Mitä joutavaa, kuului emäntä sanovan.

— Ei ulvova susi pahaa tee . . . Suuri valehtelija koko ukko.

Tämä se Anaskin sai hymähtämään.

Toisessa yöpaikassa ei tullut enää kukaan pyytämään »pelimannikseen», vaikka hän iltohämärissä omaksi ja talon lasten huviksi kitkuttelikin vähän aikaa »oikein hupsua» ja »tie uunille».

Vanhemman väen kokoonnuttua kääntyi puhe vakavampiin asioihin. Isäntä sattui kysy-

mään, mistä asti Anaski on matkustellut, jolloin tarjoutui sopiva tilaisuus antaa aisamäkeläisten ymmärtää mikä mies hän on.

— Tulihan sitä ennen aikaan liikutuksi melkein ympäri Suomen, sanoi Anaski. Ihmiset olivat vielä siihen aikaan tuhempia ja pahempinäköisiä ja minuakin tarvittiin. Pitipä käydä kerran Pietarissakin.

— Vai Pietarissa asti. Näinkö vain talo talolta, jalkapatikassa?

— En minä joutanut silloin näin hitaasti matkustelemaan. Minä olin niinä aikoina paremmassa varressa, partakin niin muhkea ja musta, ettei kellään koko tässä läänissä ollut sellaista partaa. Ja sen parran vuoksi minut Pietariinkin lähetettiin, vieläpä itsensä keisarin hoviin.

— Sitäkö muhkeata partaa näyttämään? epäilivät kuulijat.

— Ei partaa näyttämään, vaan toimittamaan tärkeätä asiata, oikasi Anaski. Keisari oli käskenyt ostaa itselleen täältä Kuopion markkinoilta kaksi kiiltomustaa oritta vaunupariksi. Helpostihan se oli herroilta suoritettu, kun eivät niin varakkaalle miehelle ostaissaan tarvinneet hinnallakaan tinkiä. Vaan sitten niille tuli paha pula löytää mies, jonka julkeaisi lähettää vieämään. Ne kävelivät puolen päivää ympäri kaupunkia löytääkseen mieleistään miestä ja jopa viimein huomasivat minut torilta, jossa olin

jänisnahkoja myömassä. Ne heti tulivat puhumaan asiastaan. Minä siinä estelin, kun oli toinen nahkakuorma myömättä ja tuumittelin, että jospa joku entisistä hevosten omistajista veisi mielellään perillekin. »Ei niistä ole», sanoivat herrat. »Ne ovat parrattomia ja muultakin muoldoltaan kovin kaituraisia.»

No mikäpä siinä. Minä jätin herrat myömään jänisnahkoja ja läksin itse ajaa karuuttelemaan Pietariin. Ja niinpä luulen, ettei ole ennen eikä jälkeen niin komeasti ajettuna Kuopion ja Pietarin väliä. Kaksi korskuvata, kiiltomustaa oritta aisoissa ja ohjaksissa tuskanpunakka mies, parta musta ja leveä kuin kummankin oriin häntä yhteensä. Muut tietä kulkevat hökeittäytyivät jo paria viittäväliä ennen tiepuoleen ja jäivät siihen avossa suin katsomaan. Sakeinveriset seisoivat vielä minun palatessanikin samalla paikalla ja kysyivät, että mikähän oli se punakka, mustapartainen suuri herra, joka tästä ajoi silkiltä välähtelevillä hevosilla?

Se nyt ei ollut mikään kumma, jos nämä typerät maalaiset jäivät töllistelemään, vaan mille kadulle lienen Pietarissakin kääntänyt hevoseni, niin heti oli tie auki ja miehillä hatut kourassa. Kesken syöntinsä juoksi keisarikin kartanolle, kun oli nähnyt minun tulevan, ja vei suoraan omaan kammariinsa. Siellä heti sikaritupakat palamaan ja puhelemaan markkina-asioista. Koh-ta toi piika korppukahvit, eikä ennättänyt sikari

palaa loppuun kun jo käskettiin syömään, oikein tuukkipöydälle, johon oli vierasta varten täräytetty sianlihapaistia. Sitä oli oikein näköjään, niin ettei tarvinnut suutaan narrata. Keisari vielä kivotti syömään kovasti, kun on tehnyt pitkän matkan.

— Söitkö kovasti? kysäsi jo joku kertomuksen lomassa.

— Jo minä söin, vakuutti Anaski. Solauttelinpa silmän kuvaimessa kymmenkunta suurinta viipaletta liivin povelletkin, ettei tarvinnut paluumatkalla pyytää tienvarsitaloista muuta kuin leipää.

Kertomus alkoi huvittaa kuulijoita yhä enemmän ja joku kysäsi:

-- Eiköhän tuolta olisi annettu paluumatka evästä ilman liivin povellet solauttelematta.

— Kaikkea sinäkin arvelet, ihmetteli Anaski. Olisihan sieltä annettu vaikka hevoskuorittain, vaan minäkö olisin häväissyt itseni ja oman läänini ottamalla evästä, tai jotain palkkaa. Ei niin köyhän tavalla pidä liikkua sellaisessa kaupungissa ja sellaisten miesten asioilla. Meillä oli tärkeämpääkin keskusteltavaa ja minä selvitin siellä ollessani yhden niin tuiki tarpeellisen lakipykälän, että jos ne riivatut nihilistit olisivat antaneet keisarin elää ikänsä loppuun, niin kuka sen tietäisi kuinka rikas mies minä olisinkaan ja aisamäkeläiset olisivat tänäkin päi-

vänä vapaita kaikista veroista ja muista maksuista.

— No elähän mitään, ihmettelivät aisamäkeläiset. Minkä lakipykälän selvitys se yritti sellaisen onnen tuoda?

— Olipahan vaan naimiskauppa-pykälä . . . Siinä syönnin jälkeen istuskellessa alkoi keisari kertoa, että hän ostatti nämä mustat hevoset surun aikana ajellakseen, kun häneltä kuoli vanhin poika, perintöruhtinas, jolta jäi kihlattu morsiankin. Suru oli ollut haihtumaisillaan, kun jällelle jäänyt morsian oli ollut mieleinen seuraavallekin perintöruhtinaalle, mutta silloin huomattiin, että laki estää sellaisen liiton nuoremman veljen kanssa. Minä rupesin tuota asiata ihmettelemään ja sanoin ettei laki sellaista kiellä. Niin minun neuvonantajani selittävät, sanoi keisari. Mitä tolkeraita lienevät, väitin minä ja aloin kertoa, että siellä meidän pitäjässä, Aisamäessä, sattui aivan vasta sellainen tapaus, että vanhimmalta veljeltä jäi kihlattu morsian ja se pääsi nuoremman veljen kanssa naimisiin ilman mitään esteitä. Sen kuultua riemastui keisari tavattomasti ja sanoi: olipa onni, että Aisamäessä sattui sellainen tapaus, muuten tässä olisi surtu tiesi kuinka kauan ja kaikki asiat olisivat menneet päin mäntyyn. Vieläpä lisäsi, että aisamäkeläisiä on tästä hyvästä muistettava jollain suurella lahjalla, josta sitten minun kanssa sovi-

taan, kun tulen häihin, sillä, vakuutti hän, Anaski on niissä häissä ensimmäinen vieras.

— Vai niin, ihmettelivät aisamäkeläiset. Mikä siinä tuli esteeksi, kun ei ole mitään kuulunut. Eikö keisari muistanutkaan?

— On hän muistanut, vaan kun ei häidenlaitto-touhussa joutanut kukaan kutsumaan suullisesti, niin oli lähettänyt virkamiesten mukana kutsumakirjeen.

— Mihinkä se hävisi? utelivat kuuntelijat.

— Mihinkä . . . Tuolta löysin löytönäni talvitien suusta rysästä. Se entinen ylpeä vallesmanni oli tuodessaan lukenut sen kirjeen ja kun näki, että minulle ja aisamäkeläisille on sellainen kunnia ja onni tulossa, niin oli viskannut kirjeen jälle, josta se sulan tultua osautui minun haukirysääni, vaan mitäpä sillä enää teki, se oli myöhäistä.

Anaski lopetti juttunsa sen illan osalle, eikä hänen tarvinnut illallista syömään ruvetessaan katsella omaa konttiansa, talosta annettiin aivan pyytämättä.

Kosinta-ajoiltaan.

Anaski ei ollut erittäin ystävällisellä kannalla kotikylänsä emäntäväen kanssa. Emännät eivät pitäneet Anaskin tupatarinoista, niissä kun ei kaikistellen puhuttu heidän sukupuolestansa kyllin suurella kunnioituksella. Aisamäelle ei ollut tällainen ynseys ennättänyt levitä. Siellä alottivat emännätkin työnsä lomassa keskustelun. Alamäen emäntä oli kyllä huomannut, että Anaski laskee liikojakin, mutta yhtähyvin hän halusi vielä paluumatkalla tiedustella tarkemmin perheoloista ja kysyi:

— Miten nuorena Anaski meni naimisiin?

— En minä ole ollut milloinkaan naimisissa, vastasi Anaski kuten ainakin se, joka on outo koko asialle.

— Mitenkä se sitten onkaan, ihmetteli emäntä. Eihän siitä ole monta päivää, kun oli puhe, että on ollut Lienu.

— Se on aivan eri asia, jos on ollut Lienu, oikasi Anaski.

Mutta emäntä väitti, että se on hänen mielestään aivan sama.

— Ei läheskään sama, sanoi Anaski. Kun mennään naimisiin, niin silloin annetaan sitoa itsensä aivan kuin pihtiin. Siinä pitää olla monet todistajat, kolminkertaiset kuulutukset ja heilutukset. En minä ikinä semmoiseen solaan . . .

— Eikö sitten Anaski ja Lienu olleetkaan vihityt?

— Jo toki. Mitenkäs muuten. Enhän minä ristitty ihminen ilman vihkimättä . . .

Emäntä joutui ymmälle.

— En minä ollenkaan ymmärrä sellaista avioliittoa, että on vihitty, vaan ei kuulutettu, hän sanoi. Onkohan se ollut aivan kunniallinen avioliitto?

— Sen kunniallisempaa avioliittoa ei ole ollut kellään kuin minulla ja Lienulla, väitti Anaski. Sitä ei tehty salassa eikä pimeänä aikana. Noin viikkokautta ennen juhannusta lähettelin sanoja kolmelle kylälle, että joka haluaa tulla minun kanssani yksin leipiin, niin tulkoon ensi perjantaina aamiaisten aikana Kuikkaluodon kalasaunalle. Lienu tuli ensimmäiseksi ja kun olin ikään nostanut keittopadan tulelta, niin kutsuin syömään. Siitä se alkua lähti. Päivemällä tuli kauniimpiakin, vaan kun pata oli tyhjä, niin ne saivat mennä niine nokkinsa. Pari päivää myöhemmin sattui maisteri tulemaan saman saaren rannalle kalastamaan ja se vihki.

— Oikea maisteriko? epäili emäntä.

— Aivan oikea maisteri. Paljon kuuluikin lukeneen, vaan miten lienee sitten vähän ressaantunut, niin että joutui tänne meidän kylälle kala-
maisteriksi. Mutta »rontisti» siltä sujui vihkiminen. Lienun hameenhelmat lepattelivat, kun maisteri juhlallisella äänellä varoitti muistamaan, että mies on vaimon pää niinkuin kissa on hiiren pää. Olipa hätäpäissään pudottaa sormuksenkin kesken vihkimisen.

— Oliko siinä kumminkin sormus? kysyi emäntä.

— Oli toki, vaan ei sellainen sormus, jota ei saa puretuksi, vaikka välit kuinka »kimmille» menisivät. Sormus pitää olla sellainen, että siitä saapi purkamalla vitsankin. Sellainen meillä oli ja sillä on sellainen voima, ettei kuulunut kymmeniin vuosiin yhtään poikkitelaista sanaa.

— Kun ei Anaski ole neuvonut tätä hyvää keinoa muillekin.

— Uskooko ne, jos niille neuvoo. Ei toki. Kultasormus pitää olla. Siihen paiskataan ainoatkin rahat eikä sillä ole mitään virkaa. Riidellä katistetaan koko ikänsä, kun ei ole taika-asetta millä sotkokset selvittelisi.

— Mistä se Anaskin sormus oli tehtynä, joka oli niin hyvä taika-ase?

— No eikö tuota jo ymmärrä kysymättä, että vitsaksesta se oli tehty, oikein sujakasta koivuvitsaksesta.

— Ja sitäkö Lienu rupesi kädessään pitämään ja suojelemaan?

— Mikä uskollinen aviovaimo se olisi, joka ei vihkisormustaan suojelisi. Käsivarressaan toki piti nukkuissaankin ja kun joskus järvelle lähtiessä sattui hankavitsa katoamaan ja käskin, että pistä tuo vihkisormuksesi, niin olipa siitä siihen raskiko vähäksikään aikaa panna sormustaan kulumaan.

— On ollut Anaskilla hyvä Lienu, kiitteli emäntä.

— Läheinen olen kiittämään, vaan sanon kumminkin, että harvemmassa niitä sellaisia löytyy. Ei sattunut enää minullekaan toinen Lienu yhtä hyvä.

— Joko se oli toinenkin?

— Oli muutamia päiviä kokeella, vaan ero meille tuli.

— Lienuko sekin oli nimeltään?

— Ei se taitanut olla Lienu, vaikka niin minä sitä vanhalta muistilta kutsuin sen vähän aikaa. Sahviira-nimisen minä olisin alun perin ottanut, vaan täällä päin ei ollut sen nimisiä.

— Minkä tähden Sahviiran?

— Ennenkin on ollut Ananias ja Sahviira ja siitä Sahviirasta on sanottuna, ettei se mennyt muille ilmuuttelemaan, jos Ananias kätki jotain emäntänsä tietten.

— Ilmotteliko Lienu?

— Ei ensimmäinenkään Lienu ilmoitellut, mutta sitä toista minä aloin jo vähän epäillä ja siitä syystä meille tuli erokin niin pian.

— Joko ennätti sanoa?

— Ei tuo vielä ennättänyt, vaan se oli paha merkki, kun jo toisessa yöpaikassa alkoi kysellä millä keinolla minun konttiini on leipä ilmes-
tynyt. Ensimmäinen Lienu ei pyrkinyt sellaisia salatuista asioita tutkistelemaan. Minä huomasin ettei se tule entiseksi sillä, jos muuttaa nimenkin, ja läksin jo iltayöstä kävelemään yksinäni »poikki maiseen». Sen jälkeen ei ole tavattuna ja saattaa mennä pitemmän aikaa ettei tavatakaan.

— Taitaapa vain olla ikävä sitä ensimmäistä Lienua, arveli emäntä.

— Tuntuuhan se vähän yksinäiseltä, kun ei ole ketään korvan juuressa kitajamassa, myönnutti Anaski. Mutta onpa minulla viulu, jos alkaa korva kovin kaivata.

Anaski jo kamuilikin viulussaan ja emäntä meni tarinaan tyytyväisenä töillensä.

Kalastus-oppaana.

Ei kukaan tuntenut Onkiveden ja Karvaselän ahvenluotoja ja salakareja tarkemmin kuin Anaski. Hän oli kymmeninä kesinä mittaellut ja koplotellut ne niin moneen kertaan, että olisi ansainnut luoto-insinöörin arvonimen, vieläpä kunnian tulla mainituksi suurten tutkijain rinnalla. Mutta nämä Anaskin tutkimukset hävisivät hyödyttöminä, kun hän ei osannut menetellä tutkijain tavalla, käydä ulkomailla oppimassa miten luotoja tutkitaan ja millaisilla vehkeillä. Anaskilla oli vain pahanpäiväinen riippanuora ja pitkä seiväs, jossa ei ollut yhtään numeroa. Muistissaan hän säilytti luotojen paikatkin ja miten syvällä ne ovat. Ei ollut eduksi jättää kiinnitettyjä seipäitä parhaille onkimapaikoille. Toiset olisivat heti huomanneet ja vieneet vaimannähneenkin osan.

Kateellinen ei Anaski kumminkaan ollut. Jos jollekin hyvälle ystävälle sattui huono onni ja tämä kysyi neuvoa, oli Anaski valmis ohjaamaan parhaillekin paikoilleen, joissa ei tyhjää haraissut. Mutta jos ystävyys näyttäytyi pinta-

puoliseksi, ei Anaskikaan ollut muu kuin ihminen.

*

Pietilän miehet olivat saaneet kevätkyntönsä loppumaan ja lähtivät nuotalle, saamaan suolakalaa heinäajaksi. He vetelivät pitkän iltarupeaman ajan tyyniä jos vastarantojakin, mutta illan lähestyessä ei ollut vakassa tuskin päreen korkeudeltakaan kaloja, nekin särensinttejä ja sokeita ahvenia. Tuskin olisivat kunnan keitolle päässeet, ellei Anaski olisi sattunut melomaan heidän luokseen. Tämän veneessä olivat ahvenet aivan toista maata ja katseltuaan niitä virkkoi isäntä hieman harmissaan:

— Onkimiehet ne saavat isojakin ahvenia, vaan ei niitä nuottaan tule.

— Ei ne tule onkeenkaan, jos ei vie onkeansa niiden luokse, vastaili Anaski.

— Missä ne sitten ovat? On mekin vedelty sinne jos tännekin, vaan tuollaisia sorriaisia sieltä on saatu.

— Ei isot ahvenet ole rantarytäköissä, ne ovat tuolla väljemmillä vesillä, sanoi Anaski.

— Neuvoisit meillekin, jos tiedät, missä ne ovat.

— Kun tuosta olisi jotain hyötyä.

— No kalakeitto on aamulla edessäsi.

— Tulkaa sitten perästä, sanoi Anaski ja alkoi meloa.

Soutajat olivat jo väsyksissä, eivätkä olisi halunneet lähteä. Muutenkin he epäilivät Anaskin neuvoja.

— Ei siihen ole uskomista.

— Koetetaan kumminkin, innosti isäntä. Jos se hyvinkin tietää kalapaikat. Minä annan teille kotiin mentyä ryyppyn, ja kaksikin, jos saadaan kaloja.

Se keino auttoi. Miehet virkistyivät heti.

Ensimmäinen apaja antoi puoli vakallista ahvenia ja haukia. Toisen apajan kaloista tuli vakka täyteen. Kaikki olivat tyytyväisiä ja isäntä virkkoi:

— Nyt mennään kylpemään ja syömään. Anaski myös. Annetaan nuotan olla veneessä ja lähdetään aamulla uudestaan.

Iso ahven potkitteli vakassa päällimäisenä. Renki nosti rantaan päästyä ahventa niskasta ja kysyi:

— Onko Anaski saanut ongella näin suuria ahvenia?

— Suuriko tuo on, virkkoi Anaski. Etpä ole nähnytkään suuria ahvenia. Ne ne oli jotain kun minä ennen Lienu-vainajan eläessä sain. Kolmesta ahvenen nahkasta tuli katon puolisko Kuikkasaaren kalasaunaan.

— Taisipa tulla suuri vale, epäili renki.

— Sinäkö sanot minua valehtelijaksi, joka et ole vielä ison ahvenen ikäinenkään, jopa että olisit nähnyt sellaisen.

— Se on oikein, puolusti isäntä. Anaski on elänyt niin monta vuotta, että on ennättänyt nähdä suuriakin ahvenia . . . Vai tuli kolmesta nahkasta katon puolisko. On ne olleet aika kõrrejä. Miten monta vuotta kestivät ahvenen nahat kattona?

— Olisihan ne kestäneet maan ja taivaan iän, vaan nuo Tervarannan akat kävivät repimässä kahvinsa selvikkeeksi.

Isäntä ei väittänyt valheeksi tätäkään, tuumaili vain, että olisi pitänyt kattaa uudestaan ahventen nahkoilla.

— Mikä hyvä siitä olisi ollut, sanoi Anaski. Alituinen rutina olisi kuulunut katolta. Vaan jättivätpä rauhaan, kun katoin kuusen koskuilla.

— Olisi pitänyt kieltää repimästä, tuumaili renki.

— Mene sinä akkoja kieltämään, kun ne kahvin tuskassa varastavat. Jos minä olisin niin vikkellä ottaja, niin en tarvitsisi kättä työhön puuttaa.

— Oliko Lienukin niin vikkellä?

— Mitäpä sen Lienun vikkelyyksistä, kun oli vähänäköinen. Itseni minun on pitänyt olla etunenässä. Lienu vain kätki ja siihen se oli paikallaan. Jos jotain löytyi, niin se meni vähänäköisyyden syynä.

Anaski jutteli näitä vanhoja muistoja nuottarannasta pihaan kävellessä.

Täällä oli vaimoväki lämmittänyt saunan, jonne nuottamiehet suoraapäätä menivät. Se oli ensimmäinen luvattu palkinto Anaskille ja löylyn ottamisessa annettiin hänelle määräämisvalta. Isäntä kehoitti kylpemään kyllikseen ja Anaski jäikin jälemmäksi peseytymään. Kun hän joutui tupaan, ei siellä näkynytkään miesväkeä. Kohta tuli sinne renki ja virkkoi:

— Kylläpä nyt on väsynyt ja myöhäänkin siellä meni, mutta tulihan tuosta ryypyt.

— Mistä? kysäsi Anaski.

Renki näytti säikähtävän ja tapaili:

— Ilman minä vain tässä että . . .

Enempää ei Anaski kysellyt. Hän jo ymmärsi, miksi toiset kehoittivat jäämään jälemmäksi peseytymään. Niillä oli yhteinen sopimus, että kylpemästä tultua huuhdellaan suuta suurusvedellä. Anaski arvasi, että renkiä on kielletty siitä puhumasta, vaikka se sitten erehtyi.

Illallista syödessä juttelivat toiset kalastuksesta, vaan Anaski ei ollut enää puhetuulella. Eipä vielä aamullakaan, vaikka luvattu kala-keitto höyrysi edessä. Renki koetti antaa alkua ja kertoi emännälle Anaskin suurista ahvenista. Ei auttanut sekään. Emäntä vain virkkoi:

— On siinä sen verran totta, että pienenee ne kalatkin vuosien kuluessa.

Jo yhtyi Anaskikin puheeseen ja nostaen sormen pituista ahventa tuumaili:

— Ei näy tarvitsevan vuottakaan. Olihan nämäkin vähintään vaaksan pituisia illalla, vaan nyt näistä on enää jälellä pää ja pyrstö. Jos tätä tekoa pienenevät, niin huomisaamuna ei ole niitäkään.

Emäntä ymmärsi Anaskin tarkoituksen ja virkkoi:

— Ei nämä ole pienentyneet, vaan ei kannata keittää suurimpia ahvenia, ne suolataan.

— Kummallista, kun ei taloisen talon kannata keittää kunnan ahvenista ja minun kannattaa, ihmetteli Anaski.

— Anaskilla ei ole muuta joukkoa, huomautti emäntä.

— Onhan tuota ollut joukkoakin, vaan ei Lienukaan ruvennut siivoamaan kourantäyteistä pienempää ahventa.

— Mihinkä ne pienemmät joutuivat?

— Mihinkä? murahti Anaski. Antaa olla järvessä kasvamassa. Mistä niitä suuriakaan kasvaa, jos kaikki hottina harotaan.

Isäntä joutui lohduttelemaan.

— Huomen-aamuna keitetään kaikkein isoimmista ahvenista kun vain Anaski lähtee neuvomaan hyville apajille.

Anaski ei vastannut mitään.

— Eipä taida neuvoakaan parhaitaan, arveli renki.

— Saatan minä neuvoa, sanoi Anaski. Jääpi sinne minullekin.

Isäntä kiirehti heti aamiaisen syötyä järvelle. Hän otti kaksi vakkaa. Anaski tarttui konttiinsa.

— Antaa olla kontin täällä, huomautti isäntä. Tullaan taas iltasilla tänne kylpemään ja syömään.

— Joutaahan olla kontti miehen mukana.

Järvelle tultua sai Anaski määräämisvallan. Hän vei muutaman saaren lähelle ja viitaten kädellään hän virkkoi:

— Potkekaahan tuosta oikealle kädelle, niin ei ole särensintit vastuksina. Minä menen tänne saaren taakse merkitsemään nostinpolvia toisille apajille.

Mutta kun miehet olivat potkeneet ja vetäneet vähän matkaa, tarttui nuotta niin kovasti kiinni, ettei liikahtanut, vaikka kuinka olisi kiskonut.

— Nyt se on »topissa», virkkoi köyden vetäjä.

— Siellä on varmaan hukkunut tukki, arveli isäntä ja alkoi vetää venettä puuttumapaikalle. Eipä tunne Anaskikaan kaikkia puuttoja. Tuossa se on. Onkohan se hako tai juurikka, koska ei irtaudu. Ota airo ja irtauta sillä.

Renki upotti aironsa. Se kolahti kiveen.

— Siinä on jyrkkä kallio.

— Niinkö, ihmetteli isäntä. Mitenkä Anaski neuvoi potkemaan nuotan tällaiseen paikkaan. Tulikohan tuolle muistin erehdys?

— Taisi tehdä tahallaan, koska otti konttinsa ja katosi tuonne saaren taakse.

— Mitä se nyt viisasteli, kiukutteli isäntä kiskoen nuottaa. Suuttuikohan se siitä kun ei keitetty isoista ahvenista.

— Saattoi sitäkin . . . Ja jos lienee huomannut, että me muut saatiin ryyppy.

— Hm . . . Kun tuon olisi arvannut . . .

Isäntä olisi varmaan antanut kaksikin ryyppyä, jos olisi saanut nuottansa irti eheänä, mutta nyt se oli myöhäistä.

Löytäjänä.

Olen jo maininnut, että Anaski olisi ansainnut luoto-insinöörin nimen. Yhtä hyvällä syyllä hän olisi ansainnut toisenkin arvonimen: »verkko-neuvos», sillä keltä hyvänsä hänen liikunto-alueellaan asuvalta sattui verkko katoamaan, tuli hän siitä heti kohta neuvottelemaan Anaskin kanssa. — Etkö ole sattunut näkemään sellaisilla merkeillä varustettua verkkoa? — En ole sattunut. — Mutta jos näkisit, niin oletko hyvä ja tuot minulle. Sitten puhutaan vaivoista. — Pitää katsella, lupasi Anaski.

Ja jos asiat olivat oikeallaan, niin ei kulu-
nut montakaan päivää, kun verkko saapui omis-
tajalleen. Tekipä hän kerran suuremmankin
»hyväntyön». Talasrannan talosta oli keskellä
talvea kadonnut nuottakodasta aivan uusi ranta-
nuotta, eikä siitä kuulunut eikä näkynyt soraa
ei perää. He olivat niin hämmästyksissään
etteivät älynneet kääntyä edes Anaskinkaan puo-
leen. Tämä sattui kumminkin sattumalta tule-
maan taloon ja kuultuaan vahingon, oli sitä

mieltä, että kyllä noin suuren kapineen perässä kannattaisi pyöriä vähän tarmokkaammin.

— Minkäpähän siinä tarmollaan taitanee, harmitteli isäntä. Olen tarkastanut joka suunnalle, mutta tuisku on peittänyt jäljet niin tarkkaan ettei erota ei hiiren-hyppyä.

— Eipähän ne osanne jälkiään peitellä. hymähti Anaski. Mutta jos minä rupeaisin kävelemään pimeän aikana tuolla epäiltävissä paikoissa, niin saataisiinpahan nähdä, onko ollut ovelampi.

— No jos löydät, niin saat puolen tynnyriä rukiita aivan samassa kuin nuotta on kodan orrella, lupasi isäntä.

Anaski lähti liikkeelle ja palattuaan kahden yön kuluttua aamusella varhain, hän ilmoitti isännälle, että nyt se nuotta oli kodan orrella.

— Etköhän valehtele? epäili isäntä.

— Kun et usko, niin käy katsomassa, sanoi Anaski.

— Mistä sinä sen löysit?

— Onkohan tuo niin tarpeellista tietää, vastasi Anaski. Ei se uskalla tulla toista kertaa ottamaan.

— Onpa merkillistä, jos se on siellä, virkkoi isäntä puoleksi epäillen. Miten sinä jaksoit sen kantaa?

— Jaksanhan minä toki vielä kantaa kuivan kesänuotan, vastasi Anaski kehahtaen.

Isäntä meni katsomaan ja palasi kohta hyvillämielin.

— Siellä oli nuotta aivan entisellä paikallaan . . . Joko sinulle pitää antaa jyvät aivan paikalla?

— Niinhän se puhe oli. Ei olekaan entisiä leipäjauhoja.

Isäntä kävi mittaamassa jyvät ja Anaski kiirehti heti »hyvän tuulen aikana» kantamaan myllyyn.

Päivän tultua meni isäntä uudelleen katsomaan löytynyttä nuottaansa ja nyt hän palasi sieltä vähemmän hyvillämielin.

— Ennätipäs se Anaski mennä pois hyvän tuulen aikana, hän virkkoi harmissaan. Eihän se veijari hakenut sitä mistään. Siitä nuottakodan kupeelta kinoksesta oli kaivanut. Ja itsehän se hyväkäs on sen siihen ensin peittänyt, vaikkei sitä tuiskun perästä kukaan älynnyt . . . Ennätin lähettää kuulutuksen sanomalehteenkin.

Isäntä oli jonkun päivän hyvin harmissaan, ei niin paljon jyvistään, vaan tuosta joutavasta kuulutuksesta.

Anaskikin sai kuulla samasta kuulutuksesta ja virkkoi:

— Nämä nykyajan ihmiset ovat kovin hätäisiä. Jos tuppi-junki sattuu putoamaan, niin sitä jo ilmotellaan sanomalehdessä. Ennen pidettiin isommatkin asiat omina tietoinaan. Enintään kuulutettiin oman pitäjän kirkossa. Vaan silloinpa olikin kaikilla rantalaisilla omat veneet ja verkot. Ei tarvinnut muuta kuin kävi alavesistä hake-

massa. Ei ne mitenkään uskoneet että niitä on viety vastavirtaan. Kymmenittäin minä niitä kesässä soutelin ja lahjottelin rantamökkien asukkaille. Ja etteivät tarvitsisi kursuilla peloisaan, käskin viemään oman pitäjän kirkkoon sellaisen kuulutuksen että heidän rantaansa on ilmestynyt vieras vene, käyköön omistaja kahden viikon kuluessa tuntomerkillään omistamassa, muutoin soutelen kuin omallani . . . Kukapa niitä tuli perimään ja niin oli köyhimmilläkin oma vene, vaan onkos nyt, joku vanha rottelo, jonka on sattunut joltakin hyvältä ihmiseltä saamaan.

— Anaskin pitäisi nytkin kuljettaa niitä alavesistä, huomautti joku.

— Vai niin, myrähti Anaski. Tuskin ennätäisi sauvoa venettä virran päälle, kun jo sanomalehti levittäisi kuulutusta monen pitäjän yli, että sellainen vene on kadonnut. En minä mene siihen ansaan. Kulkekoot uimalla tai purjehtikoot niillä sanomalehdillään.

Anaskilla oli sama vika mikä muillakin, ettei hän voinut suosia kilpailijaansa.

„Kuokkurien“ ruokkijana.

Tervarannan rikkaimmassa talossa vietettiin tyttären häitä, joita myöskin nimitetään lähtiäisiksi. Ne olivat ensimmäiset kaupunkilaistapaan valmistetut häät, jossa ei viivytty päiväkausia. Kerran vain ruokittiin, senkin seisapisteessä ja sitten sai mennä kukin kotiinsa.

Anaski ei ollut erittäin utelias kenenkään »kemuja» kurkistelemaan, mutta kun oli edeltäpäin kuullut millainen järjestys näissä häissä tulee olemaan, niin halutti kumminkin ennen elämänsä päättämistä katsoa tällaistaakin »suun narraamista», kuten hän sanoi ja satutti matkansa siitä kautta.

Ensi silmäyksellä hän huomasi, ettei nämä ole entisajan häiden arvoiset. Ei ainoatakaan »hujutuulella» olevaa miestä koko talossa. Ja kun hän ovenpieleen seisattuen katseli uudenaikaista seisaallaan syöntiä, myrähti hän pian halveksien ja lähti astua tallustelemaan Tervaputolle.

— Kävikö Anaski hääpaikassa? kyseltiin siellä.

— Kävinhän tuolla ohikulkiessani.

— Hyvänäkö pidettiin?

— Ei näytty kutsuvieraitakaan käskettävän istumaan, murahti Anaski. Näpistään söivät kuin närhit.

— Niin kuulutaan syötävän herrainkin häissä, tiesi joku.

— Syökööt! kivahti Anaski harmistuen. Paremmiin minä ennen vanhaan ruokin kuokkavieraitakin. Ja kutsutut vieraat istuivat aina pöydän ympärillä, johon kannettiin kukkurat puurokupit, kupin keskellä kesävoista silmä kuin Ahvenlampi. Puuron perästä paistit ja kala-keitot ja välillä ryypyt.

— Entäs täällä?

— Täällä? Eikö puhuttakaan ryypyistä. Yksistä kupeista kävivät kurkkimassa muutakin ruokaa ja saatuaan siepatuksi milloin minkin nokareen, natustivat sitä jossain nurkassa kuin närhi potattilohkareta aidanselällä. Sellaisiksi ne menevät häätkin, kun herrashupsuja lisääntyy. Ennenaikaan niistä oli huvia ja hyötyä, eikä sieltä pötkäisty pois kuin jänis haavalta. Syötiin ja juotiin monena päivänä. Jokainen toi tullessaan ruokaa kontin täyden. Siinä leipää, lihaa ja voita vaikka viikoksi. Toivatpa muutamat viinaakin. Sitten vielä rahaa ja muuta tayaraa huomenlahjana. Entäs nyt. Kiireesti syödä hokaistaan ja al' joutua kotiisi. Nuoret eivät ennätä tutustua toisiinsa ja niin jäävät kohta enemmän kuin puolet vanhoiksi piioksi ja

pojiksi. Ja kutsumattomien ei kannata tulla katsomaankaan. Ne eivät saa suuhun eikä silmään. Ennen kuhisi kutsumattomia kuokka-vieraita sauna ja kartanon ympärökset täynnä. Ja jos joukossa sattui olemaan jokukaan hoksi-vampi, niin nekin saivat syödä ja juoda maha-määrältä. Minä niitä ruokin useita kertoja, jossa eivät minua ennestään tunteneet.

— Minkätähden tuntemattomia eikä tuttuja? kysyi joku.

— Etkö sitä ymmärrä, sanoi Anaski. Tu-tuissa paikoissa saan niukuin naukuin itsellenikin, jopa että muille. Mutta kun kävelin Pohjan-maalla, niin siellä minua pidettiin joka paikassa isäntämiehen arvossa. Kerrankin menin hää-paikkaan. Sauna oli melkein täynnä kutsumat-tomia. Aloin kysellä, että onko niillä mitään syömistä. Sanoivat ettei täällä »pruukata» kutsu-mattomille antaakaan. Minä sanoin että meidän paikkakunnalla taas »pruukataan» antaa niille ensimmäiseksi, kun vain käypi noutamassa. Ei nämä jöriköt vieläkään ymmärtäneet. Sanoivat ajettavan pois saunastakin, jos menee pyytämään. — Jopa olette arkoja, vaikka olette pohjalaisia, sanoin. Pitänee minun, vieraan puolen miehen, käydä eväspäivässä. — Tyhjin käsin sieltä tulet takaisin, epäilivät pohjalaiset. Nakkasin hattuni saunan penkille ja sanoin pohjalaisittain: kalu se itensä kruunaa, ja astelin kartanolle odottele-maan saapuvia vieraita. Köyhemmistä tulijoista

en välittänyt, vaan kellä oli hyvä hevonen ja suuri tuomiskontti, sitä menin tervehtimään ja kiirehtimään huoneeseen. Jokainen uskoi minut isännän määräämäksi vierasten vastaanottajaksi ja pyytelivät tyhjentämään heidän tuomansa laukot ja kontit. Minä kiittelin ja vakuutin että saavat olla aivan huoletta, kyllä ne tyhjennetään. Pienimmät kontit kannoin talon emännälle, jolta sain kiitokseni ja sitten vein kaksi suurinta konttia saunaan. Silloinpa pohjalaisten silmät suurenivat ja jokainen tunnusti, että Savon äijä on etu heistä.

Kuokkurit tulivat ruokituksi ennenkuin kutsuvieraat. — Ollapa viinaryyppy päälle, tuumailivat partaansa pyyhkien. — Kun tuosta tulisi suuret kiitokset, niin jospa kävisi sitäkin noutamassa, sanoin koetteeksi ottavatko nyt paremmin uskoakseen. Jopa uskoivat ja lupasivat kiitellä kirkonmäelläkin. Keräsin tyhjät kontit ja vein rekeen. Sitten menin kammariin, jossa isäntä kellelläki sängyn päällä seljällään, humalassa kuin mehiläinen. Aloin siltä kysellä, missä minun tuomani »viinapotelli» on, olisin antanut ryyppyn muutamalle tuttavalleni.

— Katsele tuolta kaapista ja anna minullekin, örisi isäntä käsiään huitoen. Valitsin suurimman pullon, josta pulputin kahvikupin arvon isännän kurkkuun ja vein sitten saunaan. Pohjalaiset alkoivat lipoa kieltään ja kiitellä, että saipas äijä »kähvelletyksi». Luulivat minun ottaneen

omin lupini, ennenkuin kerroin, että se on otettu isännän käskystä, jolle annoin ensimmäisen ryypynkin. Nytpä alkoi sadella suuria kiitoksia. Ei tahtonut keritä kerätä konttiinsakaan. Niitä olisi ollut keitellä puoleksi talvea, vaan muutamassa yöpaikassa oli jäänyt kontin suu auki ja syöttöporsas, pahuus, oli tassutellut liiviinsä kaikki kiitokset.

— Vai niin, nauroivat kuulijat. Siibenkö ne Pohjanmaan häät päättyivät!

— Ei läheskään, sanoi Anaski. Kun kutsuvieraat olivat ruokailleet, alettiin »huomentuopin» juonti ja juotiin koko yö. Tuli siinä morsiusparille rahaa jos muutakin. Minä säästelin rahat matkan varalle ja join kirveen ja silläpä sainkin pääni täyden.

— Milläs Anaski sitten hakkaili, kun joi kirveensä?

— En minä niin karkeita töitä varten liikunut, että olisin kirveen tarvinnut, oikaisi Anaski. Tullessani otin lastukolta talon kirveen, josta kolistin pois varren. Kun sitten saunan uunin edessä hankailin porolla, niin se meni uutena eikä talolle tullut mitään vahinkoa.

Anaski ennätti parhaiksi lopettaa kertomuksensa entisajan hyvistä häistä, kun uuden-aikaisissa häissä olleet palasivat kotiinsa.

— Nytkö sieltä jo tullaan? ihmettelivät kotijoukot.

— Jo lähti morsiusparikin ajamaan ja tottahan silloin muutkin. Ja jos vanhain ennustukset pitävät paikkansa, niin ne elävät rikkaana, sillä siellä on tulossa sellainen lumisade, että varmaan jälet peittyvät.

Tulijain täytyi tehdä selkoa kotijoukoille uudenajan häistä. Nämä puolestaan kertoivat miten niitä Anaski arvosteli ja millaisia häitä hän kiitteli. Kertoivatpa kirvesjutunkin. Anaski kuunteli ja antoi poikain selvitellä minkä osasivat. Hänellä ei ollut tapana kertoa samaa asiaa kahdesti, ainakaan samassa paikassa.

Aamusella huomattiin todeksi, että hääjoukon jäljet ovat peittyneet. Tiet olivat aivan ummessa ja kartanolla kaikki lumen peitossa. Hevostöille aikovat kopistelivat ja kaivelivat kapi-neitaan lumen alta. Yhdeltä oli hävinnyt kirves. Se harasi sitä kaikista mahdollisista paikoista eikä löytänyt. Jo tuli kolmannen kerran tupaankin, jossa Anaski istui odotellen teitten aukene-mista.

— Mihin hiiteen se kirves hävisi, kiukkuili katselija. Se jäi kumpaan hyvänsä, joko reen kaustaan tai halkopinon kupeelle ja nyt sitä ei löydy, vaikka haravoisi kymmenen haravan kanssa.

— Sekö uusi kirves se katosi? kysyi isäntä.

— Sehän se oli, vastasi etsijä ja ovella mennessään lisäsi: tuskinpa vanha olisi kadonnutkaan.

Anaski istui rauhallisena penkillä ja virkkoi viimein hyvin tyynesti:

— Kyllä minä ymmärrän mitä te nyt ajattelette. Mutta en minä ole enää näinä viime vuosina talletellut kirveitä enkä muitakaan tavaroita. Se on lumen alla jossain, uskokaa jos tahdotte.

Ja keväällä, lumen lähdettyä, huomattiin Anaskin puhuneen totta. Ennen ei.

Voinvälittäjänä.

Anaskin voinvälittäjänä olo sattui siihen aikaan, jolloin ei ollut vielä tietoa meijereistä, vaan jokainen kirnusi omaan, kotona tehtyyn korvoonsa, joka sitten vietiin myyntipaikkaan milloin sattui, jos ei kotoa pitäin mennyt kau-paksi. Mutta kun voinvälitys katsottiin siihenkin aikaan tuotteliaaksi toimeksi, sattui siihen miel-tymään semmoisetkin miehet, joilla ei ollut rahaa, vaan täytyi panna käsi rahaksi ja kiireen kohdalla kumpainenkin käsi.

Eräs Jäppinen oli samalla tavoin innostunut voinvälitykseen, vaan kun hänellä ei ollut rahoja, päätti hän kääntyä Anaskin puoleen, jonka arveli olevan osavamman käsiensä käyttäjän. Se oli syksykesää ja Anaski puuhaili vielä onkima-töillä, josta Jäppinen hänet tapasi. Ensimmäin puhui hän voin hyvästä hinnasta ja mainitsi sitten että voisikohan Anaski ruveta hänelle maksun edestä voita keräämään.

— Rahallako sitä kerättäisiin, vaiko noin vain muuten, arveli Anaski asianymmärtävän tyyneydellä.

— Eihän niistä rahoista paljon ole, sanoi Jäppinen, muutenhan sitä sietäisi saada.

— No kyllähän minä tuon ymmärrän, sanoi Anaski, mutta nämä rantatalot ovat niin köyhiä kesävoista ja sekin niin kovin lukkoin takana, että ehkä sietäisi liikkua tuolla syrjäkylissä ja siellä liikkeenpäällä ei aivan tyhjällä elä.

— Onhan minulla siksi että ruokarahaksi, sanoi Jäppinen, ja jos voita kertyy, niin kyllä minä laitan lisää.

— Mitenkä paljon sitä pitäisi hommata: tynnyri, vaiko kaksi?

— Jokohan sinä saisit kaksi tynnyrillistä? kysyi Jäppinen hyvillään.

— Se nyt ei ole mikään ihme, kehahti Anaski. Parin viikon aikana ne tulevat täyteen ja jos ei ole valmiita tynnyreitä, niin siihen aikaan minä nekin tekasen.

— No jos sanaasi saapi luottaa, niin tässä on paikalla 13 markkaa, sanoi Jäppinen ja veti rahat esille. Vaan jos sinä petät puheesi ja viet nämä rahat?

— Luuletko sinä minua niin epärehelliseksi, että minä ammattitoverilta otan, Anaski sanoi vähän pahastuen. Jos ei kahden viikon sisällä ole tynnyrit täynnä, niin vie veneeni ja kaikki mitä minulla on tästä rahasta.

Jäppinen rauhoittui rahainsa suhteen ja erosi tyytyväisenä, menen mökilleen odottelemaan voiden joutumista.

Eipä Anaskikaan joutanut enään olemaan onkimatöillä, kun oli mennyt niin lujaan sitoumukseen. Hän kävi ripustamassa onkensa oksaan ja souteli talottomalle rannalle, josta käveli »omaan metsäänsä» ja veisteli siellä kuivista kuusista tynnyrin lautoja. Sitten hän souti veneellä »Ruhka-Reitun» mökille ja alkoi kyhällä kokoon. Parissa päivässä tulivat tynnyrit valmiiksi ja olivatkin oikein kookkaita astioita, vaikka eivät erittäin sirotekoisia. Anaski arveli ettei niitä ulkomaille lähetetä kumminkaan.

Nyt olisi pitänyt alkaa tuon suuremmoisen voim hankinnan, mutta Anaskilta näytti kiireen aika menneen sivu, kun sai astiansa valmiiksi.

— Pitäisi tästä lähteä vähän voita tiedustelemaan, arveli hän mökin miehelle muutamia päiviä makailtuaan. Et sinäkään ole lehmää laittanut, että saisi tästä paikan päältä.

— Eihän tuota ole jaksanut laittaa, valitti mökinmies, jota Ruhka-Reituksi nimitettiin.

— Autettava olisit sinäkin, puheli Anaski kömpien alas uunilta. Pitänee lähteä tuonne lanko-Mikon mökille, sillä sitä on voita, vaan tuskin se antaa minulle rahallakaan. Se on niin kovin ylpeä, kun on saanut kolme lehmää, ettei taivu minun tuumaani. Mikä sille pitänee tehdä?

Anaski kantoi tynnyrit veneeseen ja vei muutaman niemen nenään, jonne kätki tiheän pajukon keskeen. Vasta oli puolitiessä toinen viikko, kun hän jo asetteli täyteläisten tynnyrien

pohjat paikoilleen ja meni viemään Jäppiselle sanaa että tulla ottamaan vastaan. Jäppistä ihan ihmetytti asiamiehensä vikkelyys.

— Ettäkö ihan täyteen sait kummankin? kyseli hän.

— No pohjalla painain ne pitää olla, vakuutti Anaski mahtavasti.

Iltahämärässä vei Anaski ostomiehensä katsomaan tavaroita ja ihan totisesti oli kumpainkin tynnyri täynnä kaunista kesävoita. Eritäin hyvä oli makukin voilla, kun sitä veitsen kärellä maistelivat. Syvältä he eivät kumminkaan maistelleet ja ainakin Anaski oli hyvin varovainen veistä juoksettaissaan.

— No mitenkä paljon sinun pitäisi vielä saada näistä rahaa? kysyi Jäppinen, kun olivat panneet pohjat paikoilleen.

— Anna nyt summakaupalla minkä parhaaksi näet, nämä kun eivät minulle paljon maksa, arveli Anaski.

Jäppinen antoi nyt vähän runsaammin kuin viime kerralla ja ehdotti, että jos Anaski vielä soutaisi tynnyrit kaupunkiin, hän itse menisi toista tietä kauppoja valmiiksi tekemään ja olisi rannassa vastaan ottamassa.

— Kyllä minä saatan olla mukana, jos panet evään, sanoi Anaski. Mutta tovereita täytyy olla, yksinäni en lähde.

Samassa sovittiin, että Jäppinen panee vielä kaksi muuta miestä soutamaan ja matkaeväät.

Huomenna iltapäivällä nähtiin kolme miestä laskevan veneellä kaupunkiin päin kahden vointynnyrin kanssa. Anaski siinä istui perässä ja uitteli »sikaa». Kivivirtaa laskiessa oli jo niin pimeä, ettei enään uskaltanut harvoin kuletuille vesille lähteä, vaan täytyi asettua virran alapuolella olevaan mökkiin yöksi. Veneensä kokastivat he pajukon kupeelle ja illasteltuaan asettuivat mökkiin nukkumaan. Lastistaan arvelivat he että mikäpä heidät vei veneestä. Anaski ei puhunut minnekään päin, vaan antoi asian olla toisten miesten varassa.

Soutomiehet nukkuivat heti raskaasti. Anaski siihen sijaan oli vähemmän väsynyt perämiehenä, niin että hän hyvin jaksoi olla valveella ja ajatella voinvälitys-asioitaan. Ne alkoivat nyt lähestyä loppuaan ja silloin on tarpeen osata toimia edukseen. Anaskilla oli kyllä ollut alun pitäin selvä suunnitelma, mutta suunnitelma saattoi mennä pilalle, jos nukkui huoletonna. Siksipä hän hiipi toisten kuorsatessa avojaloin rantaan, lykkäsi veneen syvälle ja vieräytti yhden tynnyrin kerrallaan järveen. Painavata tavaraa niissä oli, koska niin hyvästi upposivat pohjaan. Kiireesti hän joutui takaisin ja nyt saattoi rauhassa ruveta vetelemään unia.

Päivän hämärtäessä nousivat miehet ylös ja rupesivat syömään. Kolmas mies meni noutamaan rannalta vettä ryypättäväksi, mutta palasi sieltä vallan kauhistuneena.

— Nyt ollaan kummissa käsin; rosvot ovat olleet liikkeellä, ihmetteli mies.

— Mitenkä niin?

— Voitynnyritykset on menneet.

— Onko tuo nyt totta? sanoi Anaskikin ihmetellen ja lähti hatuttomin päin rantaan.

Kyllä se oli totta. Alla päin palasivat miehet lopettamaan syöntiänsä.

— Mitäs nyt tehdään?

— Jälestä ajamaan tietysti.

— Se on yksi keino, vahvasti Anaski. Mutta jos te nuoremmat miehet menette perästä ajamaan, niin minä menen tietäjiin.

Anaskin tuumaan taipuivat toisetkin ja niin he, jaettuaan eväät miehiä myöten, erosivat kukin omalle haaralleen.

Jälestä ajajat tulivat aina kaupunkiin asti, jossa liikkeen johtaja, Jäppinen, sai surukseen kuulla tavaralähetyksensä huonon onnen. Ainoa toivon kipinä oli enää Anaskin tietäjissä käynnissä, mutta tässä hankkeessa hän ei onnistunut yhtä hyvästi kuin voin keruussa.

Ikänsä loppuun asti sureskeli Jäppinen hukkaan rauennutta rikastumistaan, eikä ensin-

kään aavistanut, että tuo rikkaus oli vain kaksi tynnyrillistä multaa ja rantahiekkaa, ja että ne nytkin makaavat Kivikosken alla suvannossa.

Hyväntekijänä.

Voinvälitystoimi oli poistanut Anaskilta vähäksi aikaa elatushuolet, joten hän jouti lepäilemään. Ensin hän valitsi majapaikakseen »Ruhka-Reitun» mökin, mutta kun Anaskilla oli nyt varoja syödä särvinruokiakin, eikä niitä tässä ollut, lähti hän katselemaan ruokaisempia paikkoja.

Joku aika Anaskin mentyä nousi mökissä aika hälläkkä varkaista. Oli näet kadonnut melkein kaikki irtain omaisuus, eikä ensinkään saatu selvää, kuka ne olisi vienyt ja mihin. Tavarainsa menettäjät olivat jo aivan toivottomia niiden löytämisestä. Mutta viimein tuli taas Anaski ja vahingon kärsinyt on nopsa kysymään neuvoa ja tietoa jokaiselta.

— Eikö Anaskikaan ole liikkueksaan satunut kuulemaan mitään meidän tavaroista? kyseli mökin mies.

— Paljohan sitä kuulee, vaikka ei kaikkia soisi kuulevansaakaan, sanoi Anaski salaperäisesti.

— Jos vain jotakin tietäisit, niin sano toki,

minä koettaisin palkita hyvän työsi, houkutteli mies.

— Ei niistä kaikista auta palkintoja vaatiminen, varsinkaan näin tuttavain kesken. Mutta yhtä kaikki: häpeä sanoa, häpeä olla sanomattakin. Tämä asia koskee niin läheltä minuakin.

— Mitenkä läheltä? ihmetteli mökin mies. Enhän minä Anaskin ainakaan usko ottaneen.

— Eipä ei, mutta joku minun sukulaiseni ei taida olla aivan virheetön.

— Mikä sukulainen?

— Mahtaisitko olla sanomatta minun ilmoittaneen?

— No ihan varmaan,

— Muista myös, varoitti Anaski ja alkoi kertoa:

— Asia on niin, että kun minä kävellessäni poikkesin lanko-Mikon mökille ja nousin tuvan lakkaan ottamaan kesällä tekemiäni nuotan lauvuksia, niin sieltä nurkasta vanhojen verkkojen alta kopahtaa käteeni turkin kaulus. Minä nostan ylös ja ajattelen että tuommoiseen paikkaan panevat turkkinsa kesäksi korjuuseen, mutta samassa tunnen että tämähän onkin Ruhkaniemen Reitun turkki. Minä arvasin heti mitenkä se on sinne joutunut ja ajattelin, että jopa on lankomieskin joutavissa, kun meneppäs varastamaan itseäsi köyhemmältä. Minua on aina kiihetty siitä, että minä en milloinkaan varasta

itseäni köyhemmältä ja sen vuoksi on tuo lankomiehen teko niin huono, että siltä sietää ottaa hyvät sovinnot.

— Ettäkö ihan varmaan olisi siellä minun turkkini? kysyi Ruhka-Reittu ihastuneena.

— No tunnenhan minä sinun kelsiturkkisi, mutta muita tavaroita en malttanut katsella. Vaan muista nyt, että elä sano minun sanoneen, ja vähemmästä et saa sopia, vaan vaadi lehmä; kyllä sen täytyy antaa.

— Olipa se onni, että pääsin tavaroitteni perille, puheli Reittu hyvillään. Kyllä ne olisivat Anaskitta menneet.

— Onhan sitä minustakin toisinaan hyötyä, kehasi Anaski naurahtaen. Ja ehkä tämä tapaus saattaa sinut lehmilliseksikin, kun vain et vähemmällä helpota.

Mökin mies lähti hakemaan apulaisia tavaroittensa etsimiseen, vaan Anaski jäi mökkiin makailemaan. Iltahämärässä hän jo odotteli tavaran hakijoita ja kävi raikkoamassa lato-kommakkoon lehmälle suojapaikkaa. Viimein miehet tulivat ja olivat hyvin pouhakkana urhoystään.

— Mistäs tavarat löytyivät? kysyi Anaski outona.

— Tuoltapa löytyivät lankosi mökiltä, vastasi apulaisena oleva mies.

— Eipä olisi uskonut sitä Mikkoa. Tunustiko tuo?

— Vai tunnusti! Väitti kiven kovaan ettei heillä ole, mutta me haettiin ylös.

— Antoiko sitten mielellään?

— Jopa antoi. Syyti sen tuhannen hampua kartanolle ja kiroili vain muiden kantamiksi.

— Tokko rupesi sovinnolle?

— Ei ensin aikunut, mutta viimein lupasi tynnyrin perunoita.

— Mitä tuo nyt on tuon vertainen.

— Siihen nämä viimein sopivat, ilmoitti mies.

— Perunatyynnyriin! sanoi Anaski tuhkaisten tyytymättömänä sieramiinsa. Olisi tuonkin saanut olla ottamatta, kun ei kerran enempää.

Anaskia harmitti koko sovinto niin, että hän koppasi konttinsa ja viulunsa, ja mennä paiskasi iltapimeällä Raaskalaan yöksi.

— Mistäs Anaski näin pimeällä käveli? kysyi isäntä.

— Tuolta tulin Ruhkan mökiltä, vastasi Anaski äreänä, laitellen konttiaan ja viuluaan naulaan.

— Ei rosvoakaan peloita, vaikka siellähän niitä on liikkunut.

— Milloinka se on korppi toisen korpin silmän puhkaissut?

Hän oli yhä vaan tuohkeissaan ja alkoi purkaa ulos:

— Saapi täällä varastaa ja puuhata yöllä jos päivälläkin, eikä tuosta ole mitään hyötyä. Olen koko menneen viikon puuhannut tuolle Ruhkalle lehmää, että hartioitani vieläkin pakottaa, mutta ei tuossa sen tolvanassa ollut ottajata. Saapi se nyt taas vettä rippailla ja lapsetkin ovat niin laihoja että läpi näkee, kun ei ole mitään särvintä.

— No millä keinolla se Anaski aikoi Ruhkalle lehmän laittaa? kysyi isäntä.

— Omalla keinollani: Ruhkan tavaroita kannoin salaa tuonne lanko-Mikon mökille ja käskin siltä sovinnoista ottaa lehmän, mutta tämä tolvana sopii asian — perunatyynyriin . . . kelpo herkkuihin . . . joita minä olisin hänelle voinut yhtenä yönä soutaa vaikka venelastin, jos olisi sanonut.

— Niin, Ruhkan omasta kuopasta, huomautti isäntä nauraen.

Anaski oli ennenkin sattunut syöttämään varastettua tavaraa haluavilla omia perunoitaan, ja tätä isäntä tarkoitti. Mutta tällä kertaa ei Anaski ollut leikkituulella.

— Saapihan niillä tuhmilla syöttää vaikka mitä, hän sanoi. Mutta tällä kertaa minulla oli aivan oikea tuuma. Lanko-Mikko olisi hyvin tullut toimeen kahdella lehmällä, kun ei ole lapsiakaan, ja Ruhkalle se olisi ollut tasaiseen tarpeeseen. Olisi tuossa itsenikin ollut ruokaisempi viettää tuiskupäiviä, mutta siihen toteen

se meni. Kävi niin kylläkseni, etten enää ruvennut yöksikään koko hökkeliin. Ja kyllä minä jäiden tultua heitän nämä seudut ja lähden kävelemään toisiin lääneihin.

Elinkeinot matkoilla.

Talven tultua pisti Anaski viulunsa konttiin ja kuluneet kortit taskuunsa ja näillä työkaluilla varustettuna katosi kotiseudultaan kuulumatto-miin. Aikomuksena oli liikkua Pohjanmaalla ja merenrantapuolilla. Seuraavana kevännä, kärrikelin tultua, tapasivatkin Oulussa kulkijat hänet urakoitsijana Pyhännän Leiviskässä. Anaski oli huomannut ettei talossa ollut kaivoa ja arvan-nut, että ne mielellään soisivat semmoisen saa-vansa. Varustettuaan pajunhaarukan ja vesi-pullon oli hän esitellyt itsensä maankuuluna kaivon katsojana ja saanut uskomaan että kaivo syntyy aivan lähelle, hiekkakankaalle. Ja vahven-taakseen talonhaltijain uskoa oli Anaski ottanut kaivon urakalla valmiiksi tehdäkseen. Työpaikka oli aivan maantien vieressä ja matkamiehiä vähän ihmetytti nähdessään tutun miehen kuop-paa kaivamassa.

— Mitä se Anaski on tullut tänne teke-mään? kysyivät he seisauttaen hevosensa.

— Kaivon otin urakalla tehdäkseni, sanoi Anaski heittäen lapionsa ja tuli tuttaviaan kätte-

lemään. On niin häpeä, kun ei näin aika talossa ole kaivoa.

— Uskotko sinä siihen vettä tulevan?

— Luultavasti ei minulta tule niin paljon kaivetuksi, mutta kun tapasin ruokaisen talon, niin ajattelin että lepäilen nyt tässä ja jäsenien verryttelemiseksi luoksentelen tuota pehmyttä multaa.

— Mahtaa tulla hyvästittä eroaminen tästä työpaikasta.

— Niinpä voipi käydä, arveli Anaski. En sentään aio kiirehtiä, ja jos menette tähän syötämään, niin elköö puhuko mitään minusta, ollaan vain tuntemattomana.

— Ei meistä ole pelkoa, jatka vain työtäsi, sanoivat matkamiehet ja lähtivät ajamaan.

Sen perästä ei taas Anaskista kuulunut mitään, ennen kuin heinäajan lopulla, jolloin hän ilmestyi Raaskalaan aivan samanlaisena kuin oli lähtenytkin.

— Vielä toki tuli Anaski takaisin, ihastelivat jotkut. Täällä jo luultiin että se on pohjalaisille kaivoja kaivaessaan sortunut mullan alle, ja tyttäret ovat ihan itkeneet, kun eivät ole saaneet mitään tietoa sulhasistaan, ja ikävääpä täällä on ollut muillakin, kun ei ole ollut kuka tosia puhuisi.

— Hyvähän se on koirakin kuoltuaan, sanoi Anaski. Mutta eihän minusta niin vain hopusti

päästä. Ja toisekseen, onhan minulla siksi järkeä etten kaivele niin syviä kuoppia, joissa vaaraan joutuu. Eikä ne muutkaan mestarit tee itse, viivoja vain vetelevät ja keppejä pistelevät, kyllä ne tyhmemmät sitten ponnistavat.

Minuakin toki pidettiin siellä niin arvossa, ettei laitettu jalkaisin kulkemaan, vaan aina kyydittiin hevosella ja taloon tultua vietiin vieraspuolelle suoraan.

— Mutta miksikä ne kumminkin, vaikka niin hyvänä pitivät, laittoivat jalkapatikassa kotiin? kysäsi isäntä.

— Niinhän sen outo luulisi, että jalan ne laittoivat, sanoi Anaski ylpeästi. Minulle toki herrat hommasivat maksuttoman kyydin ja itse vallesmanni kirjoitti vielä mukaan kirjeen meidän pitäjään herroille, että nekin ymmärtäisivät antaa hevoskyydin.

— Kyydilläkö ne todellakin Anaskin toivat? kysyi isäntä totisempana, sillä hän arvasi, että se on ollut ruunun kyyti, josta lisääntyy maksut.

— Ei minun tullut perille asti ajetuksi, sanoi Anaski rauhoittaen. Olivat panneet koukkuvieteriset istuimet, niin ne niin pahasti hytkytelivät vanhoja jäseniä, että alkoi tuntua tukaalta. Rajan tällä puolen vielä tietkin huononivat, niin silloin ajattelin että eiköhän pitäne kääntää kello lampaan kaulassa. Minä pääsin kyytimiehen kanssa hyväksi ystäväksi, kun hoi-

telin sen hevosta ja pidin huolen kapineista. Ensi yöpaikassa minä otin talosta hohtimet, sanoin hevosen jalassa naulan kohonneen, vaan päästelinkin ruuvit irti vieteristä ja muiden nukkumaikana pistin konttiin ja läksin kävelemään. Se kyyti tuntui paljon huokeammalta ruumiille ja huokeampi se oli vieterillekin.

— Mahtaakohan tuo teko olla uskottava? epäili isäntä.

— Harvoinpa minä valehtelen, vaikken totta puhu milloinkaan, mutta tämä se ainakin on totta, vakuutti Anaski.

— Minnekä se herrain lähettämä kirje joutui?

— Sille jäi kyytimiehelle. Joutaa pitää muistona minulta, kun en tullut hyvästiäkään heittäneeksi, näkyi nukkuvan niin kovin makeasti.

— Mutta jos ne käyvät hakemassa täältä matkaa jatkamaan, arveli isäntä.

— Ei meillä ole enään mitään tekemistä, sanoi Anaski. Minä olen matkani tehnyt ja lopettanut virkatoimeni tällä kertaa. Eikä siellä povarina ja pelarina pysy leivissä. Mitähän jöröjä he lienevät. Tohtorin ammatti siellä parhaiten elättää ja sitä työtä siellä olisi vielä ollut, mutta ne herrat sen kyytinsä kanssa niin kiirehtivät.

— Sinä olet mahtanut tehdä tuhotöitä ja ne ovat sen vuoksi kiirehtineet.

— Minäkö tuhoja? Sen taitavammasti ei kukaan tohtori paranna. Ja tohtorithan ne vasta tuhoja tekevätkin: niillä on puukot ja myrkyt muassaan, mutta minä en tarvitse muuta kuin terävän äimän ja punontaista, niin kyllä tukkeutuu vaikka minkälaiset haavat. Ja myrkyt sumasta minä vain hieron tupakan lehtiä nuuskaksi ja tuppaan sitä nenään, niin sillä eroaa kaikki romuskataudit. Mutta sitten ne minulta sen mahdin varastivat ja täytyi turvautua toisiin rohtoihin.

— Kuka tuo niin ovela oli, että Anaskilta varasti?

— Akat lemmot. Joku niistä kuului olevan omissa tuskissaan ja enkös minä hourautunut antamaan akoille nuuskapussia lainaan. Nämäpä tutkivat minun rohtoni ja kun näkivät sen hyväksi, alkoivat itse hieroa tupakan lehdistä. Nyt ei auttanut muu, vaan täytyi laittaa kaksi putelia, johon toiseen panin tervavettä ja nimitin »narrami-ropiksi» ja toiseen nuuskajauhoja ja vettä ja nimitin »peijami-ropiksi», ja niillä minä sitten elättelin henkeäni.

— Jottako oli semmoisen rohdon ostavia?

— Paljo sitä ostettiin; kaikki kipeäpäiset ostivat.

Uutisviljelijänä.

Oli kekriaamu. Miehet istuivat Raaskalan tuvassa pöydän ympärillä, maistelivat vanhan tavan mukaan viinaa, muistellen työvuoden aikana sattuneita tapahtumia. He olivat hyvin tunteellisia, varsinkin renki Matti, joka oli Raaskalassa palvellut monta vuotta, vaan nyt vaimon otettuaan erosi pois ja aikoi ruveta uutismökkiä laittamaan. Tämmöistä elämän muutosta ajatellessa heltyi hänen mielensä ryyp-
pyjen vaikutuksesta niin että vedet tulivat silmiin.

Anaskikin istui miesten seurassa ja oli saanut osansa ryypyistä. Häntä säälitti Matin surullinen mieliala ja hän ryhtyi juttelemaan rohkaisevia esimerkkejä omasta elämästään. Ohjeeksi niistä ei moni paikka mahtanut kelvata, mutta estivähän ainakin kuunteluaikana surun kyynelten vuotamisen.

— Ole sinä Matti iloinen, kehoitti Anaski. Sinä olet onnen poika siihen verraten, kun minä läksin uutismökkiini asumaan. Sinulla ei yhtään lasta, vaan minulla oli 12 ja vähänäköinen

Liena. Siinä sitä miestä kysytään, kun semmoisen joukon kanssa joutuu elämään. Jopa minunkin silmäni kerran vilkkuivat, kun näin syksyllä, talven tulon edellä ei enään kukaan ottanut huoneeseensa asumaan. Yksi päivä oli vain jälellä asumislupaa, jolloin läksin metsään kirveen ja lapion kanssa. Vaan sinä päivänä liikkui lapio eri tavalla kuin Pohjanmaalla kaivoja kaivaessa. Iltasella oli tupa katto päällä ja kiuas nurkassa. Eikä siinä ollut puita muualla kuin katon kannakkeina ja ovesa. Ja silloin minä huomasin, että on suurta tyhmyyttä asua toisen huoneessa ja maksaa siitä päivätöitä. Onhan joka paikassa siksi multa-pengertä, että kaivaa kuopan ja panee katon. Ja se onkin vielä parempi kuin puinen tupa: ei tuule seinän raoista, eikä säre lapset ikkunoita. Ja kaikkein paraat lahjat minä ymmärsin vasta jälestäpäin. Siihen yhteen näet pyrki talvella sisaren joukko asumaan ja minä lupasin, ajattelin että pyörittelee hänessä ahtaammassakin. Mutta eihän siitä ahtaudesta tiennyt mitään, vaikka tulihan niitä lapsia joka vuosi lisää kumpaisellekin joukolle. Ne ruoputtivat joutessaan seiäni sitä suuremmiksi, mitä enempi joukko kasvoi. Eikä ne katsoneet pysyykö asunto neliskulmaisena: se oli milloin pyöreä, milloin soikea, ja uunikin kiertyi viimein keskelle lattiata, vaikka nurkkaan minä sen alkujaan tein.

Ja oli siinä huisketta ja melua, kun ne

joukkokunnat liikkuivat lattialla, vaan silloin se oli parasta, kun joutui jäniksen kiinni ottaminen.

— Missä? metsässäkö? kysyivät kuuntelijat.

— Siellä tuvassa, selitti Anaski. Tuvan katolle näet kasvoi vuodeolista rippuneista jyvistä laihoa, ja kun jänikset iltahämärässä tulivat laihoa syömään, niin niitä tihkipäätä tipahteli lakeisen reijästä tupaan. Ja olisittepas nähneet sitä mylläkkätä, mikä silloin seurasi: suuret ja pienet juosta karsasivat huutain ympäri tupaa jäniksen perässä. Pienimmät parkuivat vielä siitäkin, kun minun Lienuni, joka oli vähänäköinen, tempoi ja paiskiloi niitä jäniksenä milloin jalasta milloin tukasta, että kohona lentelivät. Viimein ne sen jäniksen aina mukuroivat hengiltä ja alkoivat keittää poruuttaa.

Sepä se olikin liharuokia, minkä lakeisreijästä tippuneista jäniksistä saivat. Eihän sille semmoiselle joukkokunnalle yksi mies jaksanut rasvaisia paloja hankkia. Ja nauriillapa ne parhaastaan elivätkin, vaan niidenkin kasvattaminen oli alkuaikoina vaikeata, kun täytyi itseni naurismaat harata käsiharavalla. Vaan sitten toisina vuosina kävi jo nauriin viljeleminen paremmin, satuin näet saamaan oikein mainion nauriin kyntöhevosen, jommoista ei ole ollut muilla kellään.

— Minkälainen pekuna tuo oli? kysyivät kuuntelijat.

— Ei se mikään »pekuna» ollut, selitti Anaski totisesti. Olipahan kookaskasvuinen susi.

— Oikea susiko?

— Aivan oikea susi. Oli vähän nälkätalvi, jolloin lapset parkuivat tavallista enemmän, niin se alkoi kierrellä siinä mökin ympärillä, kaapatukseen jonkun vänisijän hampaihinsa. Jopa viimein kävi niin rohkeaksi, että tuli kävellä volkuilemaan tuvan katollekin. Lakeisreikää ei uskaltanut enään milloinkaan pitää yöllä auki. Minä mietin pääni ympäri, että mitä lemmon kanssa olisi tehtävä. Ei ollut pyssyä millä ampuakaan ja toisekseen aloin ajatella että olisi tuo talossa joku eläväkin tarpeeseen. Jopa ompelin vanhoista kengän varsista lujat päätset tarpeen varalta.

Muutamana iltana sitten varustauttiin joukolla sutta kiinni ottamaan. Lakeisreikä jätettiin auki ja minä Lienuni kanssa reijän alle säkkiä pitelemään, että milloin susi alkaa tulla, niin silloin säkki päähän ja nuoralla kiini. Viimein alkoi kuulua liikettä ja suden volahtelua katolta. Silloin lapset täyttä suuta parkumaan ja Lienu vapisi kuin vaaja virrassa. Jopa minunkin toista housunlahetta tahtoi heilutella, vaan se loppui pian, kun suden takasorkat putosivat reikään. Minä tartuin heti sorkkiin kiinni ja kiljuin Lienulle että pitele hännästä. Tempoilipa pakana alussa aika lailla, niin että ylös se olisi meidät vetänyt, jos ei muu joukko tullut painoksi, mitkä riippuen Lienun helmoissa, mitkä minun jaloisani.

Sillä tavoin siinä vedettiin »sudenhantää» aamupuoleen yötä, jolloin suttakin rupesi väsyttämään. Minä komensin nyt kaikki joukot sorkista pitelemään ja menin itse panemaan päitsiä suden päähän. Vaan enpä eläissäni ole mokoman varsan päähän päitsiä asettanut. Kyllä se irvisteli pahasti, niin että rukkaset täytyi ottaa käsiin. Päitset pantuani laitoin sorkkiin nuorat, joista muut joukot hallitsivat, kun ruvettiin taluttelemaan ja sidottiin loppuyöksi puuhun kiinni.

— Semmoisen urhotyön päälle pitää antaa Anaskille ryyppy, sanoivat kuuntelijat. Mutta kerroppa sitten mitenkä sinä sait suden opetuksi kyntämään.

Anaski ryyppäsi totisena ja virkkoi:

— Niin kyntämäänkö? Ei se siihen tarvinnut mitään opettamista. Minä vain valjastin paloauran eteen ja topautiin auran käret kantoon kiinni, niin kyllä susi kuopalti neljän kypälän kanssa kannon ympäröksen pian aikaa mustalle muralle. Yhden kannon ympäröys kun tuli valmiiksi, niin iskin auran toiseen kantoon ja sillä tavoin kierrettiin ympäri palon.

— Rupesiko se susi myötäänsä kynsimään? kysyivät toiset.

— Aivan omasta halustaan se sitä teki. Ei taitanut olla oikein mieluiset ruuat, enempi kuin työtään. Mahtoi olla katumoiksi koko minun mökilleni tulo ja sen vuoksi se aina pyrki pakoon.

— Mutta mitä se aura teki perässä, kun susi kumminkin käpälöillään kyntämisen toimitti? kyselivät kuuntelijat.

— Mitäkö? Onhan tuo selvä asia; kun on kerran hevonen, niin tottahan pitää olla aurakin. Kovinhan se näyttäisi autiolta, jos nuorasta halitsei. Luulisi syrjästä katsoja että siinä joku herrasmies on matkalla metsästämään, vaan on unehuttanut pyssyn kotiinsa ja ryhtynyt sen puutteessa myyrän pesiä kaivamaan.

Emäntäväki kantoi talkkunakuppeja pöydälle, ja niihin päin nyt miehet kääntyivät, ollen mitä iloisimmalla mielellä, yksin Mattikin, joka äsken vielä vesiä pyyhki silmistään.

Pantti.

Vaikka Anaski oli aivan kuin luotu hankimaan toimeentulonsa hienomman säätyluokan tavalla: soitto- ja valehtelemistaiteella, sekä lääkkeitä liike-aloilla, niin alentui hän siltä kiireimpinä työaikoina tavalliseen ryskätyöhönkin. Vaan kun tämä ei ollut hänen pääelinkeinonsa, saivat ansaitut jyväkappaset olla jonkun aikaa perimättäkin, tuskan varalla. Kerrankin hänellä oli heinätyöpalkkoja kokonaista kuusi kappaletta Riutlassa talveen asti. Eikä Anaskilla ollut aikomus niitä syksytalvellakaan hakea, mutta aavistamattomat vastahakoisuudet panivat siihen pakon. Ihan talven alussa, jolloin soitantokausi alkaa, katkesi näet Anaskin koneesta viimeinenkin ostokieli, niin pahalta paikalta, ettei siitä tullut solmeillenkään kalua. Yleisö ei ollut tyytyväinen yksinomaiseen rihmakielten törinään, kun olivat tottuneet saamaan sekaan korvia kutittavampain ääntä. Hyvä perunavuosi oli toisena harmillisena haittana. Kukaan ei ottanut perunapalkalla elättääkseen ja paljonpa siitä kärsi povausliikekin, kun hyvän perunavuoden johdosta sai suurin osa

piikatytöistä miehen, ja mitäpä ne sitten enään Anaskin povuista.

Näin täytyi Anaskin alkutalvesta turvautua kesätienestiin. Tyhjä säkki kelkassa lähti hän kävelemään Riuttalaan.

— Joko tulit hakemaan jyviäsi? kysyi isäntä pyhkäisten kädellään vetistäviä silmiään.

— Niinhän tuo Nälänter herra alkoi rui-kuttaa, luulee täällä enemmänkin olevan.

— Vai Nälänter se pakotti, naurahti isäntä. Pitää mitata jyvät pois.

Hän otti avaimen naulasta ja lähti kävelemään aitalle. Alkoi jo ilta hämärtää.

— Uskaltaisitkohan antaa tulevan kesän työn päälle velaksi muutamia kappoja? kysyi Anaski perässä kävellen.

— No kyllähän minä uskaltaisin muuten, vaan tuli niin näperästi eloja, että en minä halua antaa kellekään, esteli isäntä.

— Vähäkö tuli eloja?

— Vähä tuli.

Tultiin aittaan. Isäntä haki mittakappaa, mutta sitä ei löytynyt.

— Ka se jäikin kellariin perunoita mitatessa, muisti hän viimein ja meni noutamaan.

Anaski jäi yksinään ja vilkaistuaan ympärilleen, huomasi että täällä säilytetään vaatteitakin nauloissa. Samassa hän teki sukkelan liikkeen, pistäytyi ulkona kelkkansa luona ja oli

kohta takaisin aitassa. Isäntä tuli mittakapan kanssa.

— Onhan täällä jyviä, sanoi Anaski hämmennellen kädellään hinkaloa. Jos et uskalla muuten antaa, niin anna pantilla joku kymmenen kappaa.

— Minkälainen pantti sinulla olisi? kysyi isäntä myöntäväisesti.

— Luja verkapäällis-turkki.

— Kun olisi nähtävänä.

— On se tuolla kelkassa, otin siltä varalta matkaani.

Anaski nouti turkin, jota isäntä vähän hämärrissä kopeloi ja virkkoi:

— Luja turkki. Jospa minä annan. Pane tuonne naulaan.

Anaski asetti turkin naulaan ja sitten mitattiin 16 kappaa rukiita säkkiin. Kahden miehen he nostivat säkin kynnyksen yli kelkkaan ja Anaski lähti vetää jutistamaan majapaikalleen.

Matkalla tuli Riuttalan poika ja renki vastaan metsästä hakokuormineen.

— Eiköhän ole Anaski taas käynyt jostain myllystä jauhosäkkiä kopaltamassa, virkkoivat he ohi mennessään.

— Jyviä nämä ovat ja aivan rehellisesti saatuja, vastasi Anaski ponnistaen eteenpäin.

Metsämiesten kotiin tultua muistui heille vielä äskeinen vastaan tulija mieleen ja talon poika kysyi:

— Mistä se Anaski niin suurta jyväsäkkiä veti?

— Meiltä se sai, vastasi isäntä. Oli vielä viimekesäisiä palkkoja vähän ja lisäksi annoin 10 kappaa panttia vastaan.

— Mitä sillä Anaskilla oli pantiksi antaa? epäili poika.

— Luja verkapäällis-turkki, sanoi isäntä painolla, ilmaistakseen ettei hän ole turhasta jyviään antanut.

— Vai verkapäällis-turkki, ihmetteli poika yhäkin. Sietäisi tuota nähdä. Missä se on?

— Sinne minä käskin panna eloaitan nau-
laan, jossa on minunkin turkkini, sanoi isäntä.

Poika ei saanut rauhaa, vaan meni valkean kanssa katsomaan. Kohta hän palasi sieltä turkki käsivarrella ja sanoi:

— Ei totisesti siellä ole vieraita turkkeja, mutta luultavasti se on tätä isän turkkia käyttänyt panttinaan, koska helma on vieläkin lumessa, niinkuin näette.

— Mutta mitenkä se nyt oli? ihmetteli isäntä tarkastellen omaa turkkiaan. Kelkastaan se kaiketi haki turkin. Vaan jokohan sinä aikana, kun olin mittakappaa kellarista noutamassa, vei minun turkkini sinne?

— Vieläpä siinä on epäilemistä, sanoi poika nauraen.

— Sen se nyt osasi, virkkoi isäntä vähän harmissaan.

— Sietäisi lähteä jälestä ajamaan ja ottaa jyvät pois, ehdoitti joku.

— Antaa pitää, kyllä se ne kesällä maksaa, sanoi isäntä. Ja on se Anaski niin rehellinen rosvo, ettei siihen saata suuttuakaan.

Opetus- ja kasvatusalalla.

Anaskin kalastuksella ja kesänvietolla oli jotenkin sama merkitys kuin muidenkin taiteilijain, maalarien, runoilijain y. m. jotka nekin asustavat kesänsä järvien ja merien rannikoilla, kooten aineksia ja voimia talven varalle. Siellä heillä on huvilansa kuten Anaskillakin kalasaunansa Kuikkasaassa.

Anaski ei ollut maalari eikä runoilija, vaan oikea kansallis-humoristinen taidepuhuj, joka toimitti monta hupaista hetkeä niiden rantamien asukkaille, joilla seuduin hän liikuskeli. Siksipä hänelle annettiinkin nurisematta anteeksi sellaiset pienet asiat kuin leivät ja jyväpussit, vaikkapa niiden hankinta ei ollutkaan aina ankarimman omistusoikeuden mukaista. Siinäkin hän vain seurasi muiden taiteilijain tapaa, jotka nekin usein takausten ja »vippausten» avulla hankkivat suurimman osan toimeentulostaan.

Monet taiteilijat antavat myöskin opetusta omassa aineessaan. Anaskillakin oli yhtenä kesänä oppilas. Se oli eräs nuorimies, joka oli perinyt vanhemmiltaan sievoisen omaisuuden ja

eleli sen varassa joutilaana. Tämä nuorimies alkoi seurata Anaskia, ei kuullakseen opettajansa puheita, kuten entisen ajan oppilaat, vaan saadaakseen kitkutella viulua.

— Tulisikohan minusta »pelimanni»? kysyi oppilas ensi päivänä opettajaltaan.

— Kyllä sinusta näkyy tulevan, vakuutti opettaja. Jousikäsi liikkuu jo aivan tahdin mukaan.

— Rupeaisitteko minua opettamaan, ja paljonko tahtoisitte vaivoistanne? kyseli oppilas innostuneena.

— Enhän minä tuosta paljoa, tuumi opettaja. Markka-kolmisen viulun kielien ostoon ja toiset kolme vaivoista.

— Sen minä maksan mielelläni, lupasi oppilas.

Tästä alkaen nähtiin kaksi miestä ahkerassa puuhassa Kuikkasaaren ranta-äyräällä tai kalasaunassa. Joka neljännesminuutin kuluttua kuului jotenkin samanlainen ääni kuin kissa päästää, kun sen hännälle astutaan. Näiden äännähdyksien väliajoilla asetteli opettaja oppilaan sormia viulun kielien päälle ja saatuaan sopivalle paikalle, virkkoi: »nyt», jolloin kuului uusi vingahdus.

Kun alkuharjoituksia arveltiin tulleen riittävästi, sai oppilas loman.

— Nyt sinä voit opetella yksinäsi sen aikaa, kun minä menen ulommille luodoille onkimaan.

— Mutta nämä sormet eivät tahdo vielä taipua, valitteli oppilas.

— Kyllä ne siitä vähitellen »lutviutuu», vakuutti opettaja.

Oppilas siirtyi mantereen puolen rantataloihin. Siellä hän jatkoi harjoituksiaan. Mutta vaikka tämä musiikkiopisto oli ollut paikkakunnalla näin lyhyen ajan, niin ihmiset olivat jo siihen määrään hermostuneet, että tuskin jaksoivat kuunnella viittäkään minuuttia Anaskin oppilaan harjoituksia. — Ei tuota jaksa kuulla, sanoivat ja ajoivat tuvastaan pois. Koirat ja siat olivat vieläkin hullumpia. Ne ulvoivat ja röhisivät niin kamalasti, että oppilaan täytyi suorittaa harjoituksiaan salpojen takana, kartanoista ulompanaolevissa huoneissa, riihissä ja pajoissa.

Opettajan saavuttua kalastusmatkoltaan valitteli oppilas näitä vastoinkäymisiään ja pyyteli kuuntelemaan meneekö »peli» oikein.

— Nämä muut ovat niin tylyjä, etteivät rupea yhtään kuuntelemaan. Sanovatpa vielä etten minä opi soittamaan vaikka kuinka kauan opettelisin.

— Mitä niiden sanomisesta, lohdutteli opettaja. Ne luulevat, että soittamaan opitaan muutamissa päivissä. Vuosia siihen tarvitaan ennenkuin sormet oikein »lutviutuvat». Mutta harjoittelehan ahkerasti ja väliaikoinakin liikuttele sormiasi. Niin minäkin opettelin. Sitten otin kaksi

pärettä, toisen viuluksi toisen jouseksi ja niillä laskettelin »katrilliä», että täytyi väkisinkin sormien »lutviutua».

Tämä oli erinomaisen hyvä neuvo. Näiden päreharjoitusten aikana ei oppilasta ajettu pois tuvasta, vieläpä kehuttiinkin hänen sormiensa vikkelyyttä ja jousikäden liikkeitä.

Hänestä olisi ahkeruuteen katsoen voinut tulla vaikkapa viulutaiteilija, mutta hänelle kävi kuten monelle muulle opin-uralle antautuneelle: isän perinnöt loppuivat ennenkuin sormet ennätivät »lutviutua», ja hänen täytyi ruveta rengiksi.

Niin päättyi tämä Kuikkasaaren musiikki-koulu.

*

Parhaan kalansaaliin aikana muisti Anaski niitäkin ranta-asukkaita, joilla ei ollut aikaa kalastelemaan, ja vei heille keittokalat kohtuhinnalla. Seppämestari Miettinen oli yksi sellainen. Tämän perheelle tuli tavallinen keitto parista kolmesta kookkaasta ahvenesta, sillä joukkoa oli vain vaimo ja oppipoika.

Mutta eräänä päivänä sai Anaski kuulla, että näille tuttaville on syntynyt kaksi poikaa. Nyt oli käytävä talossa, vaikkapa ei ollut kalojakaan viemisiksi. Vanhemmat voivat olla pahemmassa kuin pulassa. Ovat odottaneet yhtä ja laitelleet sen mukaan varustuksia, mutta tuleekin kaksi. Sellaisissa odottamattomissa käänteissä

joutuvat elämänsä alkutaipaleella olevat ihmiset aivan neuvottomiksi, ja siksi pä halusi Anaski käydä tuttaviansa tervehtimässä. Samalla tiellä voisi lausua jonkun rohkaisevan sanan. Surkutelijoina löytyy joka mökissä, mutta harvat kykenevät sanomaan sellaista, joka virkistäisi mieltä ja olisi opiksi. Anaskilla oli varastossa tällaistaakin. Niinpä hän heti kuulumisen kyselyä alkoi kertoa omia kasvattaja-kokemuksiaan.

— Niin se on aina, että kunnan miehelle syntyy ensimmäiset pojat kaksittain. Niin syntyi minullekin, vaan en minä siitä hämmästynyt, vaikka vaimoväki hätäili, että millä ne elätetään lehmättömässä mökissä ja kuka ne muutenkaan hoitaa. — Olkaahan huoletta, sanoin äkoille ja kävin ratkomassa turkin hihat. Hihojen tyviin tein reiät. Sitten pistin pojat turkinhihaan ja nostin tuvan naulaan. Eipä tarvinnut kätkyviä eikä kapalovöitä. Ruisjauhovelliä keitettiin keran päivässä. Ja ettei tarvinnut huolehtia ruokimisesta enempi kuin muustakaan hoidosta, hankin minä kaksi puolen kannun pulloa ja kaksi vanhaa pyttyä. Pullot täytin vellillä ja ripustin keskisistään nuoraan tuvan orteen, aivan suun eteen. Pian oppivat pojat hamuilemaan pullon suun käsiinsä ja vetivät velliä kuin parhaat patajuopot. Kun vielä viimeksi pistin pytyn alle, oli laitos niin täydellisessä kunnossa, ettei tarvinnut päin perin katsoa muulloin kuin astiain täyttämistä ja tyhjentämisaikoina. Enkä elämäni päi-

vinä ole nähnyt lasten niin hyvästi kasvavan ja lihovan kuin ne kaksos-pojat jauhovellillä. Tuskin olivat paljon päälle puolenvuoden, kun turkinhihat tulivat niin ahtaiksi, että alkoivat ratkeilla. Silloin otin pojat alas naulasta ja laskin lattialle. Mutta kun ne tunsivat puuta jalkainsa alla, lähtivät laukkaamaan ympäri tu-paa kuin parhaat syöttiläät, ja turkinhihat joutuivat toisia odottelemaan.

Vaikk'ei mestari Miettiseltä tullutkaan pannuksi käytäntöön tätä Anaskin keksimää automaattista kasvatus-menettelyä, kokeili hän sen verran, että haki pullonsa ja laski Anaskille yhtä monta ryyppyä kuin oli syntynyt poikiakin.

Werner
Söderström
Osakeyhtiön

y h d e n
markan
kirjasto

Viides sarja on nyt täydellinen ja sisältää:

- 41 Piilopirtissä:** *John Berghin* kirjoittama historiallinen romaani Isonvihan loppuvuodelta. Viime vuoden suosituimpia teoksia. Hinta 1 mk.
- 42 Nukkuva talo:** *Ingeborg Maria Sickin* kirjoittama novelli. Hieno kirja. Kaunis ulkoasu. Hinta 1 mk.
- 43 Pikku äiti:** *Pressensén* kirjoittama ihana nuorison kirja. Kuka tahansa lukee sen mieltymyksellä. Hinta 1 mk.
- 44 Lehtovaaralaiset:** *Margarethen* kirjoittama kuvaus elämästä Norjassa. »Muistuttaa Björnsonin parhaita aikoja», on eräs arvostelija sanonut. Hinta 1 mk.
- 45 Singoalla:** *Viktor Rydbergin* historiallinen kertomus. On todellinen helmi. Hinta 1 mk.
- 46 Valikoima runoelmia:** *Viktor Rydbergin* runot ovat jaloja ajatuksia jalossa muodossa. Hinta 1 mk.
- 47, 48 Murtavia voimia:** *Santeri Alkion* onnistunut, varmoilla ja voimakkailla siveltimen vedoilla esitetty suomalaisen kulttuurikuva. Hinta 2 mk.
- 49 Kansan mies:** *Emil Lassisen* kirja on ennen kaikkea kansan kirja, se on vielä taiteellisesti varsin eheätyylinen. Hinta 1 mk.
- 50 Pikku haltijoita:** *Beecher-Stowen* tunnetut ja herttaiset »kotiripitykset» ovat hauskaa ja terveellistä luetavaa. Samoin kuin »Pikku kettuja» on tämäkin kirja kuvallinen. Hinta vain 1 mk.

KUUEDES SARJA sisältää huomattavia uutuuksia:

- 51** Jouko Nikkinen: **Kotipellon kynnöksestä.**
- 52** Hilda Tihlä: **Jumalan lapsia.**
- 53** Kauppi-Heikki: **Anaski.**
- 54** L. Petersen: **Sigrid.**

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ, PORVOO